...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!   46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...(12090) | 1969 оной августын 10, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...ай шалгалта

...ҺАНАА АМАР ҺУУХААР БЭШЭ

...ан адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ, хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ — эдэ хоёр асуудал мүнөө үедэ эгээл ... Тиимэһээ «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» редакцинууд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Радио-дамжуулгын болон телевиденинн комитет хамтаржа, энэ хоёр асуудалаар шалгалта ... аймагта гаргаба. Түрүүшын ээлжээндэ ... аймагай ажахынууд шалгагдаа. Тус аймаг дотор ... искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри ... тэрэнине хэр һайнаар эмхидхэжэ байһаниинь эндэ ...

... искусственна аргаар ... хабарай тарил... хүдэлмэри ... тэрэнэй ... һайн ... адуулжа байна, хо... түйлаха байһа...

... Загарайн аймагай ... үрэжүүлгэ ... хоёр ... аймагта 20 ... искусственна аргаар ... 4 мянган ... ороондо оруу... Эдэ ... үрэжүүлхын ... пункт ... хонидые ... бэлэн.

... хонишод ... хонидые ... үрэжүүлэ ... бэлдэгдээр ... ажахын ... эрил...

... совхозууд ... Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудаар ... ябахада, ис... үрэжүүлгын пункт... байгаа. ... сагаалагдаагүй. ...үдынь байрада та... Олон газарта ... содо гэхэ мэтэ ...үүд абтаадүй. Ого... ... нилгаха хорёонууд ... эрилтын ёһоор ... түхеэрэгдээгүй ... бэлэрдэг хүсануул ... тараагдаадүй.

...ственна үрэжүүлгэеэ ...10-һаа эхилхээр ха... ...гэжэ аймагай хүдөө ...эдбэриин управле... зоотехник Даниил ...Мухинов мэдүүлбэ. ... бэлэн болоодүй ...нуудта энэ болзор... ...гын эмхитэйгээр ...ааа этигэхэнь бэр... олон Онохойн сов... тэндэ гансал ... болоһон нэрэтэй. ...хишон Потемкиной ...пункт бэлдэгдэнхэй. ... пункт мүнөө дээрээ

задагай зайдан. Энэ жэл нэгэ пункт шанээр түхеэрэгдэжэ аад, хэрэгтэй юумэнүүдынь бэлдэгдээгүй байна. Мүн городһоо хүсын үрэ зөөхэ автомашина олдоодүй.

— Олонхи отарнмнай хонид тамираар һула. Тэдэндээ таряа талханай зүйл үгэхэ байгаад, тиигэжэ аргагүйдэнэбди, — гэжэ совхозой главна зоотехник Е. Ф. Мильгунов хэлэбэ.

Үнэхөөрөө августын 10-даар ороондо оруулмаар дүрбэхэн лэ отара шалэгдэбэ. Зарим хонишод зундаа хонидоо һайса бэлшээн таргалуулжа шадаагүй, бэлшээридэнь үглөөгүүр орой гаргаад, үдэшэлэн эртэ асаржа хаажархидаг байһан. Тиимэ хонишодой тоодо М. Савин, И. Устинов гэгшэд ороно. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ талаар эрилтэ багатай байна.

Совхозой центрһээ 35 километр холо байрладаг отарада хүсын үрэ байра дээрэнь абажа, хонидые үрэжүүлхэ зохид һэн. Теэд тэрэнине хэхэ мэргэжэлтэн үгы дээрһээ тон бэрхэшээлтэй байдал тохёолдоо. Тэрэшэлэн совхозой пунктнуудта хүдэлхэ 11 техник-үрэжүүлэгшэдэй минл 4-иниинь мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курсада һуража гараа.

Хонидые үрэжүүлгэ гэдэргэ татахань аюултай. Хэрбээ эхэ хонидой ототой болоод байгаал һаань, тэрэ доронь искусственна үрэжүүлгэ эхилхэ ушартай. Теэд Загарайн аймагайхид энэ хүдэлмэреэ августын 10-һаа эхилхэ гэһэн болзор тогтоогоод лэ, һанаа амар һуудагынь гэмшэлтэй.

Энээн тушаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Ханда Бадмаевна Цырендоржиева иигэжэ хэлэнэ:

— Хонидни тарган һайнууд, мүнөөшье ототой болонхой. Теэд үрэжүүлгые августын 10-да эхилхэ гэһэн шалтаг урдаа баряад, пунктыемнай бэлэн болгохо талаар хэмжээн абтанагүй.

Түрүү хонишоной һанаагаа зобохонь буруу бэшэ. Һайнаар бэлшээгдэһэн, таряа талханай зүйлөөр нэмэжэ эдеэлүүлэгдэһэн хонидынь тобир тарганууд, хэзээшьегүй үрэжүүлэгдэхээр болонхой.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд искусственна үрэжүүлгын пунктнуудые бэлэн болгохо гэжэ оролдоногүй. Ахалагша хонишон Дугаржап Эрдынеевэй отарын дэргэдэ искусственна үрэжүүлгын пункт нээгдэжэ аад, мүнөө тэндэнь ямаршье түхеэрэлгэ байхагүй. Ядахан сагта хонидые оруулжа үрэжүүлхэ һараашалгэ байхагүй.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо дунда зэргээр эхэ хонин бүрһөө 6,2 килограмм нооһо үгэһэн алтайн үүлтэрэй нэгэ отара бии. Тэрэ һүрэгэй дунда 7—8 килограмм нооһо үгэһэн хонид зайлална. Иимэ ашаг шэмэ ехэтэй хонидые үрэжүүлхэдэ томо бэетэй, ехэ нооһо үгэдэг хүсын үрэ хэрэглэхэ зэргэтэй. Теэд колхозой мэргэжэлтэд мүнөө хүрэтэр энэ отараа ямар хүсын үрөөр үрэжүүлхэ байһанаа мэдэнэгүй.

Хони үрэжүүлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула ажахы бүхэндэ хонишодые сүтлүүлжэ хөөрэлдэхэ бии байгаа лэ. Тиимэ байгаа һаа, тэдээндэ түргэн ... хонишодоо ... ажахынууд ...

Искусственна үрэжүүлгэ хэхэ технологи наринаар сахихын тула үрэжүүлгэдэһэн хонидоо тэрэ үдэрынь амяарынь бэлшээхэ, бэлэдэг хүсэнүүдээ эдэлүүлхэ болоно. Теэд мүнөө олонхи отаранууд 1—2 хонишон үлэнхэй, бэшэнииинь тэжээл бэлэдхэлдэ ябана. Хаанаһаа хүнүүдые нэмэжэ табиха; бэлэдэг хүсэнүүдые яажа эдэлүүлхэ асуудалнууд ажахынуудта шиидхэгдээгүй байдаг.

Энэ харюусалгатай үедэ зоотехнигүүд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд илангаяа эмхитэй һайнаар ажаллаха зэргэтэй. Аймагай ажахынуудта пункт бүхэнэй хүдэлмэриие хинан шалгаха бодото туһа хүргэхэ зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд бии. Зүгөөр элэнэр хаана, ямар пунктын түлөө харюусаха байһанаа үшөө мэдэнэгүй.

Урда жэлнүүдтэ искусственна үрэжүүлгэ унжагайрдаг, хэдэн һара соо үргэлжэлдэг һэн. Мүнөө жэлдэ иимэ ябадал гаргажа болохогүй. Отара бүхэнэй хонидые гэл түлэб 40—45 хоногой туршада үрэжүүлжэ дүүргэхээр хараалагдана.

Тиихэ зуураа искусственна үрэжүүлгые һайн шанартайгаар үнгэргэхэ эрилтэтэй. Теэд аймагай зарим ажахыда хонидой үүлтэр биратай һайжарнагүй, нооһониинь тон бага байһан зандаа. Жэшээнь, энэ жэлдэ Онохойн совхозой хонин бүриһөө оройдоо 2,4 килограмм нооһон хайшалагдаа. Яахадаа иигэжэ өөдэлнэгүй гээшэб? Нэн түрүүн хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ.

— Зарим хонишод бэлэдэг хүсэнүүлээ һүниндөө һүрэг соогоо хөөүүлдэг. Тиигэжэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлһэн мэнл нэрэ зүүдэг, — гэжэ Онохойн совхозой главна зоотехник нүхэр Мильгунов мэдэрхэ баатай болобо.

Хэрбээ иигэжэ саанадаа ажалаха болоо һаа, хонидойнгоо ашаг үрэ дээшэлүүлхэмнай бэрхэтэй. Тиимэһээ зарим харюусалга багатай хонишодой хамтын ажалда иимэ харша ябадал гаргажа байгаа һаань, шанга зэмэ тохогдохо. Тиимэ хонишодые эхэ хонидой отараһаа холодуулха ушартай.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, аймагай ажахынуудай зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд искусственна үрэжүүлгын хойноһоо нарин хиналта табиха үүргэтэй.

Хонидой үүлтэр саашадаа һайжаруулха, нооһо ехээр хайшалдаг болохо хэрэг нэн түрүүн искусственна үрэжүүлгэ эмхитэй һайнаар үнгэргэлгэһөө болохо байһыень мартажа болохогүй.

Шалгалтада хабаадагшад:

А. ЕФРЕМОВ,
«Правда Бурятии» газетын корреспондент.
А. ШИТОВ,
БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Радио-дамжуулгын болон телевиденинн комитедэй хүдэлмэрилэгшэ.
Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корреспондент.

Шулуу нүүрһэшэдэй ажаһуудаг Гусиноозерск хото үргэдхэгдэжэ, гоё һайхан, томо гэрнүүдээр шэмэглэгдэжэ байна.

Ленинэй, Пушкинай нэрэмжэтэ, мүн ондоошье үйлсэнүүдээр шэнэ, томо гэрнүүд үндын бодожо эхилээ. Пушкинай үйлсэдэ бульвар хэхэ түсэб зохёогдоо. Свердловэй үйлсэ — городой ерээдүйн томо, һаруул гэрнүүдэй үйлсэ болохо байна. Эдэ үйлсэнүүдэй гэрнүүд городойхидол адли болбосон түхэлтэй, уһатай, уураалаар дулаасуулагдаха.

Гусиноозерскын Соведүүдэй байшангай талмай оройдоо гурбан жэлэй саада тээ хооһон газар байгаа. Талмайн урда захые шахтёрнуудай ажаһууха гурбан дабхар гэрнүүд, хойто талые Галуута-Нуурай ГРЭС-эй энергетигүүдэй 4—5 дабхар гэрнүүд гоёон шэмэглэхэ.

«Бурятцелинстрой» трестын барилгашад шахтернуудай городой олонхи барилгые бодхоожо байнхай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Пушкинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ баригдажа байһан 42 байратай гэр. 2. Гусиноозерск хотын түрүү барилгашадай нэгэн, электрослесарь Иван Первов.

Ф. МОРЕНЕЦ.

ДАРХАН СОЛОТОН

Манай оронине үргэн ехэ барилгын хизаар гэжэ нэрлэхэ ёһоороо нэрлэнэ. Оронноймнай алишье зүг бүхэндэ промышленна томо предприятинууд, һаруул һайхан, үргэн үндэр ордонгууд, таатай зохид гэр байранууд үндын бодожо, манай ороной түхэл шарайе танихаар бэшэ болгон хубилгана.

Совет арад зохёон байгуулхы ехэ ажал хэжэ, ерээдүйн гэрэлтэ һайхан общество байгуулха замаар урагшаа зоримгойгоор дабшажа ябана. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ олон тоото барилгашад жагсанхай. Тэдэнэр газар дайдын түхэл шарай үндэһөөрнь хубилгадаг, арад зондо баяр асаржа байдаг, шэнэ ажабайдал зохёон байгуулгын түрүүшын эхин үндэһэ табидаг гээшэ.

Ажамидаралта элшын хүсэ үйлэдбэрилдэг асари ехэ электростанцинууд, зайн гал дамжуулдаг лининүүд, элдэб орёо оньһон машина, техникэ бүтээдэг хүсэ ехэтэй промышленна предприятинууд, совет арадай сэнгэжэ, амаржа, ажаһуужа байдаг ордон, гэр байранууд барилгашадай хүдэр гараар, эршэтэ ажалаар үндын бодоно. Элдэб янзын олон тоото барилганууд хэдэн арбаад, зуугаад жэлнүүдтэ арад зондо аша туһа хэжэ, барилгашадай нэрэ соло дурдуулан һануулжа байдаг лэ.

Оршон тойрон байдалые шэртэн харахадаа гү, али ондоо тээгүүр ябахадаа гү, барилгашадай хэһэн, хэжэ байһан ажалые обёоржо, баясадаг гээшэбди. Барилгашан гэһэн мэргэжэл аргагүй хэрэгтэй, аргагүй хүндэтэй. Манай бүхы ажабайдалые шэнэдхэн байгуулжа, город, хүдөө тосхонуудай түхэл шарай хубилгажа, болбосон түхэлтэй болгожо байһан ехэ хүсэмнай — барилгашад! Тиимэһээ зохёон байгуулхы ажал бүтээдэг барилгашадаа мүнөөдэр һайндэрөөрнь амаршалжа, ажалынь үндэрөөр сэгнэжэ байһанаа элирхэйлжэ, хүндэлжэ байнабди. Барилгашад өөһэдынгөө үдэр бүриин ажал хэрэгээр бүхы совет арадаа баярлуулжа, амаршалгадань хүртэн, һайндэрөө тэмдэглэжэ байна.

Республикымнай хэдэн мянган барилгашадай эршэ зоригоор, аша туһаламжаар арадай ажахы амжалтатайгаар хүгжэжэ, ажабайдал, ажаһуудалнай хубилжа, шэнэ шэнжэ шанартай боложо байнхай. Республикымнай нийслэл — Улаан-Үдэ, мүн Гусиноозерск, Закаменск, Бабушкин, Хяагта городууд, олон тоото хүдөө тосхонууд шэнэдхэн байгуулагдажа, түхэл шарайгаа хубилгаа. Тэнгэри өөдэ дэгдэһэн мантан томо кранууд, хүсэ ехэтэй ондоошье техникын абяан ой тайга, тала дайдые зэдэлүүлэн, шэнэ үе сагай, шэнэ ажабайдалай эндэ ерэһые гэршэлэн харуулна.

Буряад нютагаймнай алишье газарта шэнэ барилганууд үндын ургаа. Нийслэл хотодо шэнэ үйлсэ, талмайнууд байгуулагдаа. Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ, Илалтын проспектээр, Карл Марксын нэрэмжэтэ бульвараар, Терешковагай, Гагаринай нэрэмжэтэ, Солнечная үйлсэнүүдээр ябахадаа, Соведүүдэй талмай ерэхэдээшье, шэнэ байдалай зохёон байгуулхы ажалые обёорон баярлахаар. Эдэ бүгэдые хубилгажа, һаруул томо, гоё һайхан ордон, байшангуудые, олон дабхар гэр байрануудые бодхоогшо ехэ хүсэмнай — барилгашад!

Зэлэ татан жэрылдэһэн шэнэ үйлсэ, кварталнууд, үргэн экрантай «Дружба» кинотеатр, олон сонхонуудаараа ялалзан байдаг худалдаа наймаанай байшан городой Октябрьска районине гоёон шэмэглэнэ. Самолёт бүтээгшэдэй, локомотив-вагон заһабарилагшадай ажаһуудаг газарнууд городой Железнодорожно районой түхэл шарайе гоёон шэмэглээ. Городуудай гэр байрануудта адли таатай зохид, досоогоо уһатай, халуун ууралаар дулаасуулагдадаг байшан, олон байратай гэрнүүд аймагуудай түб тосхонуудта баригдажа байна. Загарайн, Кабанскын, Хэжэнгын, Хориин болон бусад аймагуудай түб тосхонууд шэнэдхэн байгуулагдажа эхилээ.

Барилгашан гэһэн мэргэжэл аргагүй хэрэгтэй, аргагүй хүндэтэй. Тэдэнэй хүсэ шадалаар, эршэ зоригоор капитальна һомололгодо зорюулагдаһан ехэ мүнгэ зөөри хэрэглэгдэжэ, фабрика, заводуудай хүдэлмэришэдэй ажаһууха бүхэли город, һууриин тосхонууд урган бодожо байнхай. Эхэ ороной индустриальна хүгжэлтын эхи заха табидаг ехэ хүсэмнай — барилгашад! Тэдэнэр һүүлэй хэдэн жэл соо республикынгаа промышленна предприятинуудые үргэдхэхэ, шэнэ цехүүдые бариха талаар ехэ хүдэлмэри хээ. Шэнэ Бэрээнэй заһабариин механическа, Элхиин автозаһабариин, Улаан-Үдын «Теплоприбор», прибор бүтээлгын, судна заһабарилгын заводууд һэльбэн заһабарилагдаһан, хэдэн шэнэ цехүүд бодхоогдоһон байна. Нарин сэмбын фабрикын шэнэ барилганууд эндэ ерэһэн хүнэй анхарал хандуулна. Шахтернуудай город — Гусиноозерскдо шэнэ олон барилга эрхилэгдэжэ, промышленна томо комплекс эндэ байгуулагдахань.

Республикымнай хоёр томо барилгын организаци — Буряадай барилгын управлени, «Бурятцелинстрой» трест жэл бүхэндэ хамта дээрээ 60 гаран миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэдэг болонхой.

Хирпинсээр гэрнүүдые бодходог Борис Алексеевич Полтарацкиин, мүн Алексей Ефимович Островерховойн даадаг бригаданuудай барилгашад нүхэдэйнгөө дунда үнинһөө суурхана. Эдэ хоёр бригадирнууд Эхэ оронойнгоо эгээл дээдэ хайра — Ленинэй ордендо хүртэнхэй. Нүхэр Полтарацкиин даадаг комплексно бригада Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай, Буряадай геологоуправлениин байшангуудые, ондоошье олон барилга, гэр байра бодхоолсоһон юм. Түрүү бригадын гэшүүд барилгые эхинһээнь абаад, эсэс хүрэтэр дууһан оорыигоо хүсөөр бүтээжэ, бэлэн болгоод тушаадаг.

А. Е. Островерховойн бригада модошо дархашуулһаа бүридэнхэй. Тэдэнэй хэһэн ажал һайн шанартай, зохидшье байдаг. Томо панелиин гэр байрануудай досоо талын ажал нарин нягтаар, түргэнөөр хэдэг гэжэ мүн лэ үнинһөө мэдээжэ болоһон Григорий Иосипович Песковой нэрэ, тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригда республика соогоо һайн мэдээжэ болонхой. Газар малтажа, канализаци, водопровод оруулдаг Кара Ахадовай бригада тухай дуулаагүй хүн үсөөн байха. Тус бригадын гэшүүд Аллахверда Бабаевай даадаг бригадатай хэдэн жэлэй туршада мүрысэн ажалана. Коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргээ хоёр бригадынхид үдэр бүриингөө ажал хэрэгээр батадхана.

Буряадай барилгын управлениин коллектив бүхы дээрээ һайн үрэ дүн туйлаа. Барилгашадай һайндэрэй урдахана Москваһаа телеграмма ерэжэ, республикымнай ажалшадые баясуулба. Управлениин таба гаран мянган барилгашад Эхэ оронойнгоо барилгашадтай хамта В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсан, ажалдаа шэнэ амжалта туйлажа байна. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн ушар тэдэнэй 2-дохи кварталай эршэтэ ажалые элирүүлэн харуулаа. Жэлэй эхинһээ хойшо тэдэнэр хүсэ шадалаа гарган, һайнаар ажаллажа байһаар.

Хүдөө нютагуудта барилга эрхилдэг «Бурятцелинстрой» трестын, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл 1968—1970 онуудай хугасаада хүдөө тосхонуудта 350 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра бариха юм. Буряадай барилгын управлени табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй туршада 62 мянга гаран дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада тушааха гэжэ шармайн оролдожо байна.

Тус бүридөө 80—120 байратай шэнэ гэрнүүд мүнөө олоор үндын бодожо байнхай. Нэгэ хэды сагай үнгэрхэдэ тэндэ ажалшад нүүн орожо, шэнээр түбхинэн ажаһууха. Арад зондо баяр асардаг ехэ хүсэмнай — барилгашад!

Республикынгаа олон мянган барилгашадые һайндэрээрнь амаршалая, туйлаһан амжалтаяа арьбадхажа, барилгашан нэрэ солодоо хүрэмөөр ажаллажа байхыень юрөөе.

Һайндэрөөр, нүхэд барилгашад!

...барисаанай ...оон улам ...гэдэхэ!

... КПЧ-гэй, манай гү... арадуудай хоорон... ...тэй заншалта хани ...эт, чехословак ара... ашаг туһада, туй... бэхижүүлгэдэ алба...

... ЦК-гай Политбюро... кандидат, КПСС-эй ...гэдэхи секретарь ...н түрүүтэй партиин ...городской комитедэй ...КПЧ-гэй Пражска го...митедэй уряалаар ...а августын 1 боло... айлшалаа.

... городской партийна ... эдэбхитэдэй авгус... ...глаан энэ айлшалгын ...орюулагдаа.

...хани ёһоор айлшалал... ...уун, нүхэд ёһоной ор... ...да үнгэрөө гээд пар... ...тэдэй суглаанда ха... ...умэнэ үгэ хэлэхэдээ ...н тэмдэглэбэ. Чехо... ...ветскэ Союзай ара... ...рыэгүй хани бари... ...циональна талархал... ...һэн үнэн зүрхэнэй ... үедэ совет нийс... ...истнуудай делегаци ...ар угтагдаа.

... районно комитедүү... ...рьнар, предприяти... ...йна организацинуу... ...рьнууд, үйлэдбэриин ...нийслэлэй эрдэм ба ... ябуулагшад эдэбхи... ...н дээрэ үгэ хэлээ. ... дүү социалис хоёр ...элнүүдэй ажалша... ...ын хани холбоонууд ...ээ хананграар хэлээ. ... хабаадагшад Чехо... Коммунис партиин ...родской комитедтэ, ...унистнуудта, Чехо... Социалис Республи... ...ай бүхы ажалшадта ...аршалгын бэшэгые ...гэсхэлдэ нэгэн дуу... ...абаа.

(ТАСС).

БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

Москвадахи Союзуудай байшангай Колонно зал соо августын 8-да болоһон баяр ёһололой суглаан Барилгашадай һайндэртэ зорюулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаба.

Барилгашадай үдэр бодото дээрээ бүгэдэ арадай шэнжэ түхэлтэй һайндэр болоно. Юундэб гэхэдэ, эдэнэй ажал бултанда хабаатай бшуу. Түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй турша соо орон дотор промышленна 1100 томо предприяти ашаглалгада оруулагдаа, 33 миллион хүн шэнэ байрануудта орожо түбхинөө гээд, суглаан дээрэ элидхэл хэһэн СССР-эй промышленна барилгын министр **А. М. Токарев** тэмдэглэбэ.

Байгша ондо хүдэлмэриин ехэ программа хараалагдана. Электростанцинууд, шахтанууд болон металлургическа заводуудай, минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилэн гаргадаг предприятинуудай, цемент, арадай хэрэглэлэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг хүсэн нилээд нэмэхэ байха. Гурэнэй һомололгын мүнгөөр баригдаһан хүдөөгэй капитальна барилгануудай хэмжээн нёдондо жэлтэй сасуулбал, 20 процент үлүүтэйгээр нэмэһэн байна. Гэр байранууд 1969 оной хиһоо нилээд олоор баригдахаар хараалагдаа.

Капитальна барилга улам һайжаруулхын тула һаяхан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан тогтоолнуудай ехэ удха шанартай байһые министр тэмдэглээ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ амаршалгын бэшэг суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаба.

(ТАСС).

Эрхимүүдтэ Улаан тугууд барюулагдаа

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Хэблэлэй комитет, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК полиграфическа промышленностиин предприятинуудай, ном худалдалгын ба главснабсбытай конторонуудай бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй 1969 оной хоёрдохи кварталай дүнгүүдые гаргаба.

А. А. Ждановай нэрэмжэтэ нэгэдэхи жэшээтэ типографиин, «Искра революции» гэжэ Москвагай 7-дохи типографиин, Иван Федоровой нэрэмжэтэ Ленинградска 3-дахи типографиин, Киевскэ офсетнэ хэблэлэй хоёрдохи фабрикын, «Үхибүүдэй ном» гэжэ нэгэдэхи фабрикын (Москва), Саратовска областиин хэблэлэй управлениин Энгельсскэ городской типографиин, Рязанска облгүйсэдкомой хэблэлэй управлениин, харьяата областной книготоргын Ивано-Франковско облгүйсэдкомой хэблэлэй управлениин харьяата Ивано-Франковско областной книготоргын, худалдалгын бүхэсоюзна нэгэдэлэй «Книгоэкспорт» гэжэ конторын коллективүүдтэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд барюулагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Хэблэлэй комитедэй ба соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугууд бүлэг предприятинуудта барюулагдаба.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН БАРИЛГЫН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ажалай эрхим дүнгүүдые туйлаһыень, нийтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһыень тэмдэглэн, Барилгашадай һайндэрөөр дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** иимэ хүнүүдые шагнаха:

БАЛЬЖАНОВ Радна Содбоевичые — «Бурятцелинстрой» трестын барилгын материалнуудай Загарайн участогай модо отологшо.

БАРЛУКОВ Сергей Павловичые — Улаан-Үдын хирпинсын заводой слесарь.

БАШУРОВА Зинаида Андреевнае — Улаан-Үдын гэр баридаг комбинадай бетон холидог цехэй оператор.

БЕРЕЖНОЙ Лука Ивановичые — «Главвостоксибстрой» трестын Улаан-Үдын 8-дахи автобазын директор.

БУЛАНЦЕВ Николай Михайловичые — «Бурятцелинстрой» трестын ахалагша механик.

ДОНСКОЙ Дмитрий Николаевичые — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй гол предприятиин крановшик.

ЕЛГИН Анатолий Павловичые — Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагай участогай начальник.

ЖГУН Галина Тихоновнае — Улаан-Үдын авиационно заводой капитальна барилгын управлениин штукатурнуудай бригадир.

ЗАЯХАЕВ Илья Гавриловичые — Буряадай барилгын управлениин барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин модошо дархан.

ЛЕСИН Михаил Ивановичые — 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын газоэлектро-гагнууршан.

ЛОБЫНЦЕВ Эдуард Акимовичые — Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлениин участогай начальник.

ПОПОВ Владимир Ивановичые — «Сибэлектромонтаж» гэжэ Улаан-Үдын хабсаралгын управлениин электромонтер.

ТУЛИН Иван Михайловичые — 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын 3-дахи полигоной начальник.

УСТЬЯНЦЕВ Федор Евсеевичые — Буряадай барилгын управлениин барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин модошо дархан.

ШАБОЛИН Владимир Михайловичые — хүүргэ баридаг 802-дохи поездын кранай машинист.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К.МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной августын 8.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН БАРИЛГЫН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА БАРИЛГАШАН ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республика дотор капитальна барилга хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй Габьяата барилгашан** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ иимэ хүнүүдтэ олгохо:

МАЙОРОВ Константин Михайловичта — Буряадай барилгын управлениин начальнигай орлогшо.

ТАРАСОВ Павел Павловичта — Буряадай республиканскэ Стройбанкын контроле эрхилэгшэ.

ЯКОВЛЕВ Николай Луничта — «Бурятцелинстрой» трестын 466-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын комплексно бригадын бригадир.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан
1969 оной августын 8.

УЛААН ТУГАА АЛДАХАГҮЙБДИ

Буряадай оарилгын управлениин үйлэдбэриин таһагай начальник А. ПЛАСТИНИН хөөрэнэ.

Нэн түрүүн юун тухай тэмдэглэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ, манай управлениин коллектив Барилгашадай заншалта һайндэрые ажалдаа амжалта туйлан угтажа байна.

Жэлэй түрүүшын кварталай үрэ дүнгөөр СССР-эй Промышленна барилгын министерствын болон профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байнабди. 2-дохи кварталай даабарие үлүүлэн дүүргэжэ, оронэйнгоо барилгашадай дунда түрүүлжэ гараабди. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугай манай управлениин барилгашадта барюулагдаха болоһон тухай телеграмма абахадаа, ехээр баярлаһан, омогорхоһон байнабди.

Коллективэй оролдолго үнэлэгдэжэ сэгнэгдээ. Барилгашадай һайндэрэй урдахана баяр ёһололой оршон байдалда дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа болотоор дүүргэхэ, Улаан тугаа саашадаа гартаа бүхөөр барижа ябахын тула ехэ оролдолго, хүсэ шадалаа гарган ажаллаха тухай барилгашад мэдүүлһэн байна.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түрүүшын хахадай даабари сум дүүргэгдээ. Гэр байра барижа, ашаглалгада тушааха даабаряа зарим тэды үлүүлһэн байнабди. Статуправлениин һургуулиин байшан, силикатна хирпиисын заводой барилга дүүргэгдээ. Һаяын үдэрнүүдтэ энэ завод түрүүшынгээ продукци бүтээжэ эхилхэнь. Һургуули, ухибүүдэй саад, байрын шэнэ гэрнүүд, хэдэн километр канализациин, водопроводой линии ашаглалгада тушаагдаа.

Промышленна барилга эрхилдэг 7-дохи СМУ-гай, гол түлэб гэр байрануудые баридаг 3-дахи СМУ-гай, Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадые бодхожо байгаа 8-дахи СМУ-гай, 2-дохи СМУ-гай, оньһожоруулгын управлениин коллективүүд жэлэй түрүүшын хахадай туршада һайнаар ажаллаһан байна.

Жэл ерэхэ бүри барилгын управлениин хүсэ шадал бэхижэжэ, шэнэ техникэ, түхеэрэлгээр хангагдажа байнхай. Томо панелеэр гэр байра бодходог комбинат барилгые индустриальна аргаар эрхилдэг томо предприяти болонхой. Жэлдээ 35 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые барижа дүүргэхэ шадалтай аал. 40—42 мянган дүрбэлжэн метр байра бодхожо тушаана. Үйлэдбэриие оньһожоруулха, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ талаар ехэ ажал эндэ хэгдэнэ. Хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ шэнэ арга хэрэглэгдэдэг болоо. Тэрэнэй ашаар урдынхиһаа һурагтүй олон хабсаргамал зүйлнүүд үйлэдбэрилэгдэнэ, тиигэжэ гэр байра бариха даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Управлениин томо организацинуудай нэгэн—8-дахи СМУ-гай барилгашад нёдондо жэлэйнгээ дутагдал усадхажа, мүнөө һайнаар хүдэлжэ байна гэжэ тэмдэглэхээр. Жэлэй 2-дохи кварталай үрэ дүнгөөр 8-дахи СМУ управлени соогоо түрүүлжэ гараа.

Хэрбээ урдань 40—60 байратай гэрнүүд баригдадаг байбал, мүнөө ехэнхидээ 80—120 байратай гэрнүүд үндын бодожо байнхай. Управлениин хүсэ шадалай дээшэлжэ байһые энэ ушар гэршэлэн харуулна.

Һайндэр бүхэндэ хэһэн ажалаа согсолхо зуураа, урдахи зорилгоёо тодорхойлдог заншалтайбди. Үрэ дүн согсолон харахада, туйлаһан амжалта, хэһэн алдуу эндүү тобойсо харагдадаг. Партиин XXIII съездын шиидхэбэри, КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һүүлэй үедэ баталан абаһан тогтоолнууд барилгашадай бэелүүлхэ зорилго тодорхойлһон, барилгые хямдаар, һайнаар, түргэнөөр хэхэ арга зам заажа үгэһэн байна.

Барилга түсэблэхэ хэрэгые һайжаруулха, экономическа урмашуулга үргэнөөр хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, барилгын шанар һайжаруулха, капитальна һомолголгые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, проект зохёолгые һайжаруулха гэхэ мэтэ асуудалнууд ехэ шухала болонхой. Тиимэһээ парти, правительствын һүүлэй тогтоолнууд эдэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэ зорюулагдаа.

Барилгын хүдэлмэри һайжаруулха арга зам хараалһан тогтоолнуудые болотоор бэелүүлхэ гээшэ манай коллективэй нангин уялга болонхой. Бүхы дээрээ ажал хэрэгэй самгүй һайн байбашье, зайсуулагдаха дутагдалнууд, шиидхэгдэхэ асуудалнууд яһала олон. Ерэхэ жэлһээ барилгын организацинууд түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда орохо юм. Тиимэһээ мүнөөнһөө нарин нягта бэлэдхэл хэхэ, барилга-хабсаралгын управлениинүүдэй экономическа байдал шэнжэлхэ хэрэгтэй болоно.

Управлениин организаци, участок бүхэнэй коллектив парти, правительствын тогтоолнуудтай танилсаа. Ажахын реформо эмхитэй гуримтайгаар бэелүүлхэ хэмжээ ябуулга хараалагдаа. Барилгын шанарые эхинһээнь абаад эсэс болотор хинан шалгаха, барилгашан, мэргэжэлтэ бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ хэмжээн хараалагдаба. Хүн бүхэн үһэлэ ажалайнгаа түлөө харюусаха ёһотой болоно.

Управлениин хүсэ шадал ойрын 3—4 жэлдэ ехэ болохо юм. Мүнөө дээрээ 30 гаран миллион түхэригтэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэдэг, харин ойрын сагта 40 миллион түхэригэй ажал хэхээр үйлэдбэрээ бэлдэжэ эхилээбди. Ажалаймнай горитой дутагдал юуб гэхэдэ, ханын материалаар, модон зүйлнүүдээр дуталданабди. Шэнэ гуримда орохын тула энэ дутагдал нэн түрүүн зайсуулха хэрэгтэй болоно. Барилгын шанар зарим ушарта муу байһаар.

Эдэ, мүн ондоо зарим асуудалнуудые ойрын сагта шиидхэхэ зорилго урдамнай табигдана. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо өөһэдынгөө бэлэг бариха гэжэ шиидэһэн барилгашад энэ жэлэй түсэбые, абаһан социалис уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулан ажаллана. Жэлэй түрүүшын хахадай үрэ дүн муу бэшэ байба. Тиимэһээ барилгашаднай урдаа табиһан зорилгоёо заатагүй дүүргэхэ гэжэ найдамаар. Байгша оной 3-дахи кварталай туршада ашаглалгада тушаагдаха ёһотой объект, гэр байрануудые барижа дүүргэхэ ажал түлэг дундаа ябуулагдажа байна гэхээр.

Культурын институдай зарим барилга, республикын библиотекэ, хэдэн саад, ясли, һургуулинууд, гэр байранууд намартаа тушаагдаха юм.

Управлениин бүхы ажал хэрэгые элдэб олон мэргэжэлтэй барилгашаднай шиидхэжэ байна. Олон түрүүшүүл абаһан уялгаяа болото дээрэнь дүүргэнэ. Бултыень нэрлэхын аргагүй. Мартин Александрович Люц гэгшын даадаг бригада бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Гэрэй досоо талын ажал хэхэ зуураа, даабаряа һайн шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг 8-дахи СМУ-гай электро-гагнууршан Михаил Егорович Климов, молодо дархан Феоктист Петрович Ветров, оньһожоруулгын управлениин Сэлэнгын участогай экскаваторай машинист Георгий Прохорович Федоров, 2-дохи участогай бульдозерой машинист Матвей Прохорович Федоров, 3-дахи СМУ-гай Василий Семенович Суворовой даадаг бригада болон бусад олон түрүүшүүл өөһэдынгөө һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаба.

Ажахын ямаршье һалбари өөрын илгаатай. Тиимэһээ барилгын организацинууд онсо өөрын ажал дүүргэдэг. Ерэхэ жэлэй ажалда мүнөөнһөө бэлдэхэ гээшэ барилгашадта ехэ удха шанартай. Барилгашад нэгэ һара, квартал соо ехэ юумэ хэжэ шадахагүй. Тиимэһээ мүнөөнһөө ерэхэ жэлэй түсэб тушаа анхаржа, бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ.

Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда орохын тула ажалай эмхидхэл һайжаруулха, ажахын тооссо нэбтэрүүлхэ, материал болон мүнгэ зөөри гамтайгаар хэрэглэхэ талаар бии байһан дүй дүршэл согсологдожо, дутагдалнууд элирүүлэгдэжэ байна.

Туйлаһан амжалтаа арьбадхаха, түрүү һууряа алдахагүй ябаха гэжэ барилгашаднай зорижонхой.

ШУЛУУШАДАЙ БРИГАДИР

I.

СЕРГЕЙ ВАСИЛЬЕВИЧ Сподарец эдир залуу ябаһан сагаа һайн һанадаг ёһотой. Үнэхөөрөөшье бригадиртаяа тиихэдэ хэрэлдэдэгээ, олон юумэ мэдэхэгүй аад, дэмы дэмы сэсэрхэдэгээ мүнөө һанаад, энеэдэһэнииinь хүрэдэг хаш. Тихон Васильевич одоол һайн зантай хүн даа. ГПТУ һаяхан дүүргэһэн хүбүүн ерээд, Улаан-Үдын шубуунай фабрикын нэгэ барилгада хүдэлхөөр ошоо бэлэй. Бууралтажа эхилһэн, шэнгэхэн үһэтэй бригадир тэрэниие угтажа, эдир хүбүүнэй хэхэ ажалые заажа үгөө һэн.

Хирпиисэнүүдые ябталхадаа, Сергей түрүүшээр ядалдадаг байгаа. Угайдхадаа үбэлэй хүйтэн жабар тооһоржо, зуураһан шабар үни болонгүй хүрэшэхэ. Заахан хүрзөөрөө шабараа удхажа ядаһаар байтарнь, тэрэнь үдхэржэ, хирпиисын наалдахаар бэшэ агшуун болошохо. Сухалаа хүрэһэн Сергей ядахадаа, заахан хүрзөөрөө хирпиисэ дэмы дэмы сохёод абадаг һэн. Энээниие хаража байһан Тихон Васильевич үлэ мэдэг миһэд гэжэ, хүбүүнэй гартахи хүрзэхэниие абаад, яаралгүйхэнөөр заажа үгэдэг бэлэй. Өөрынгөө һанаашаар болодог Сергей бригадиртаяа олон дахин арсалдаадшье, туусалдаадшье үзөө. Зүгөөр Тихон Васильевичай сухалдажа байхые хүбүүн нэгэтэшье харагүй һэн.

Үшөө «Бурятцелинстрой» трестдэ ороходонь, хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн иигэжэ хэлэһэн юм: «Залуу хүбүүд, басагадые һайнаар һургажа, тэдэнтэй ами нэгэн хүдэлдэг хүн Бочаров лэ гээшэ. Бэшэ бригаданuудта «баттажа» ядаһан хүбүүд лэ Тихон Васильевичтай суг хүдэлжэ, шулуушанай мэргэжэлые һайнаар шудалаад ошодог».

Дүй дүршэлөөр үшөө ахирхаг ябаһан Сподарец бригадирайнгаа һайн зантай, һайхан сэдьхэлтэйе үнишье болонгүй ойлгобо. Энэл хүнэй үгэ дуулангүй, өөрынхеэрээ ходо боложо байгаа һаа, холо ошогдохогүй гэжэ хүбүүн мэдэрээ һэн. Үнэхөөрөөшье Тихон Васильевич бригадынгаа гэшүүдтэ ямар уриханаар хандадаг гээшэб даа. Имэ хүнэй үгэ дуулаагүй аад лэ, хэнэй заабари шагналтайб?! Сергей Васильевич Сподарец мүнөө бригада даажа абаад, Улаан-Үдын шубуунай фабрика дээрэ хүдэлжэ байхадаа, Тихон Васильевичай тиихэдэ үгэһэн һургаалнуудые мартадаггүй. Яажа мартажа болохоб.

Ушар бүхэниие Сергей Васильевич элихэнээр һанана.

...Бодожо байһан барилгада хирпиисэ дутанхай. Трестын машинануудай нэгэниньшье энээгүүр харагданагүй. Угайдхадаа Улаан-Үдэһөө холо газарта энэ барилга хэгдэжэ эхилээ ха юм.

Хамтын байрын үүдые һүни хүн тоншобо. Бүхөөр унтажа хэбтэһэн Сергей үргэһэн соогоо һүүжэеэ урилаад, тэрэ хүнэй юушье хэлэһыень ойлгонгүй, бүри бүхөөр унташаба. Хирпиисэ асарһан жолоошон барилгашан хүбүүдые һэрюулжэ ядахадаа, шулуушадай бригадир Тихон Васильевичта ошоо. Тихон Васильевич олые бодожо байнгүй, бүхэли машина хирпиисэ гансаараа буулгажархёо һэн. Үглөөгүүр хүбүүдэй ерэхэдэ, хирпиисэшье ябталагданхай. бригадир шабар зууража сүлөөгүй байба.

— Хэн энэ хирпиисэ буулгаа гээшэб?—гэжэ хүбүүдэй асуухада, Тихон Васильевич энеэбхилэд гээд, юушье хэлээгүй...

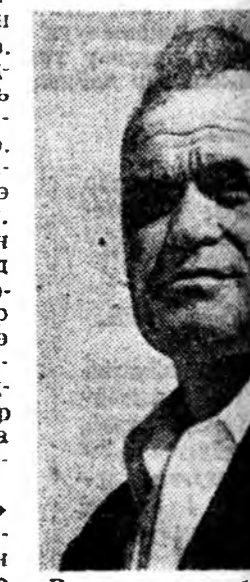
Бригадирайнгаа иигэжэ оролдожо, хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа байхые хараһан хүбүүд бүри урмашан, гэрэй ханануудые түргэн бодхоохын түлөө хамсы шаман ороо һэн.

II.

ТИХОН ВАСИЛЬЕВИЧ Бочаров Курска областиин Бочаровка һууринда түрөө юм. Тэрэ гэһээр 56 жэл үнгэрөө. 100 гаран урхэтэ айлай һууһан энэ тосхон мүнөө танигдахаар бэшэ болонхой. Тихон хүбүүнэй абга Иван Митрофанович Боев шулуушан мэргэжэлтэй байһан юм. 16 наһатайхан Тихон хүбүүгээ дахуулаад, Донбасс ошобо. Шулуушанай ажалай хэды хүшэр байһые хүбүүн тэндэл ойлгоо һэн. Мартенэй пээшэнэй дотоохиие заһахын түлөө онсохон зориг хэрэгтэй һэн. Юуб гэхэдэ, хүсэд һэбгээгүй пеэшэн уруу орохо досо. барилгашад брезент хубсаһандаа үһа адхадаг байба. Тихон Васильевич халуун тэрэ пеэшэн соо хирпиисэнүүдые ябталхадаа, яһалайм хүлһэн одоол гараба гээшэ гү гэжэ һанадаг һэн.

Шулуушанай мэргэжэлдэ һургаһан Иван абгань мүнөө үгы. Эсэгэ оронойо хамгаалгын Агууехэ дайнай нэгэ тулалдаанда баатарай үхэлөөр унаа. Өөрөөшье Тихон Васильевич дүрбэн жэлдэ дүлэн соогуур ябалсажа гараа. Улаан Одоной орден, «Шэн габьяагай түлөө» болон бусад медальнууд тэрэнэй үбсүүе шэмэглэнэ.

Дайнайшье үедэ Тихон Васильевич барилга хэдэг. Шулуушанайнгаа мэргэжэлые һайнаар шудалһан хүбүүнэй хирпиисэ ябталжа байхые нүхэдынь хараад, гайхагша һэн. «Гаршни машина шэнгеэр хүдэлнэ. Яажа эсэнэгүйбши»—гэжэ хэлэхэ заримашуул олдодог бэлэй.

Мүнөөдэр—барилгашадай һайндэр

БАРИЛГЫН ЭХИН ЭНДЭҺЭЭ

(Фоторепортаж)

Томо панелеэр гэр баридаг комбинадай продукци республика соогоо һайн мэдээжэ болонхой. Эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг түмэр-бетон, перлит-бетон зүйлнүүд барилгын талмай дээрэ абаашагдажа, хабсарган табигдажа, бэлэн гэр болгогдоно.

Улаан-Үдэ городой олон үйлсэнүүдые томо панелеэр баригдаһан гэрнүүд гоёон шэмэглэнэ. Имэ гэрнүүдэй газаа тала гоё зохид, элдэб үнгөөр будагдана. Хирпиисээр баригдаһан гэрнүүдтэй сасуулан харахада гоё шэнги байдаг.

Хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээдэг хоёр цех — комбинадай гол үйлэдбэри. Хүндэ, хүнгэн зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг цехүүд даабаряа ходо дүүргэжэ, барилгын талмайнуудые хэрэгтэй материалаар саг соонь хангана.

Хүндэ бетон зүйлнүүдэй цех. Гэр барилгада хэрэглэгдэдэг түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ технологи ороо. Ехэ температурада халаагдаһан холисо түсхай хэбтэ шудхагдан, хэрэгтэй зэргын хэмжүүртэй зүйлнүүд болгон гаргагдана. Барилгада шухала хэрэгтэй продукци бүтээгшэдэй нэгэн Сергей Николаевич Баторов юм. Энэмнай залуу хүдэлмэрилэдэй нэгэн, эндэ хүмүүжэн ургаа. Юрын бетонщигоор хүдэлжэ эхилээд, мүнөө бригада даажа байнхай. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг, һайн шанартай зүйлнүүдые бүтээдэг. Коммунис ажалай ударник С. Н. Баторов үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэгэн болоһоор үнинэй.

Владимир Григорьевич Зобнев ондоо бригадые хүтэлбэрилнэ. Томо плитануудые үйлэдбэрилдэг энэ бригада Барилгашадай һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаба. Хахад жэлэй даабаряа холо үлүүлэн дүүргээ. В. Г. Зобневой даадаг бригада ажалдаа нэгэшье голодоһо гаргадаггүй. Бригадын гэшүүд хэлэ ажалаа һайнаар шудаланхай.

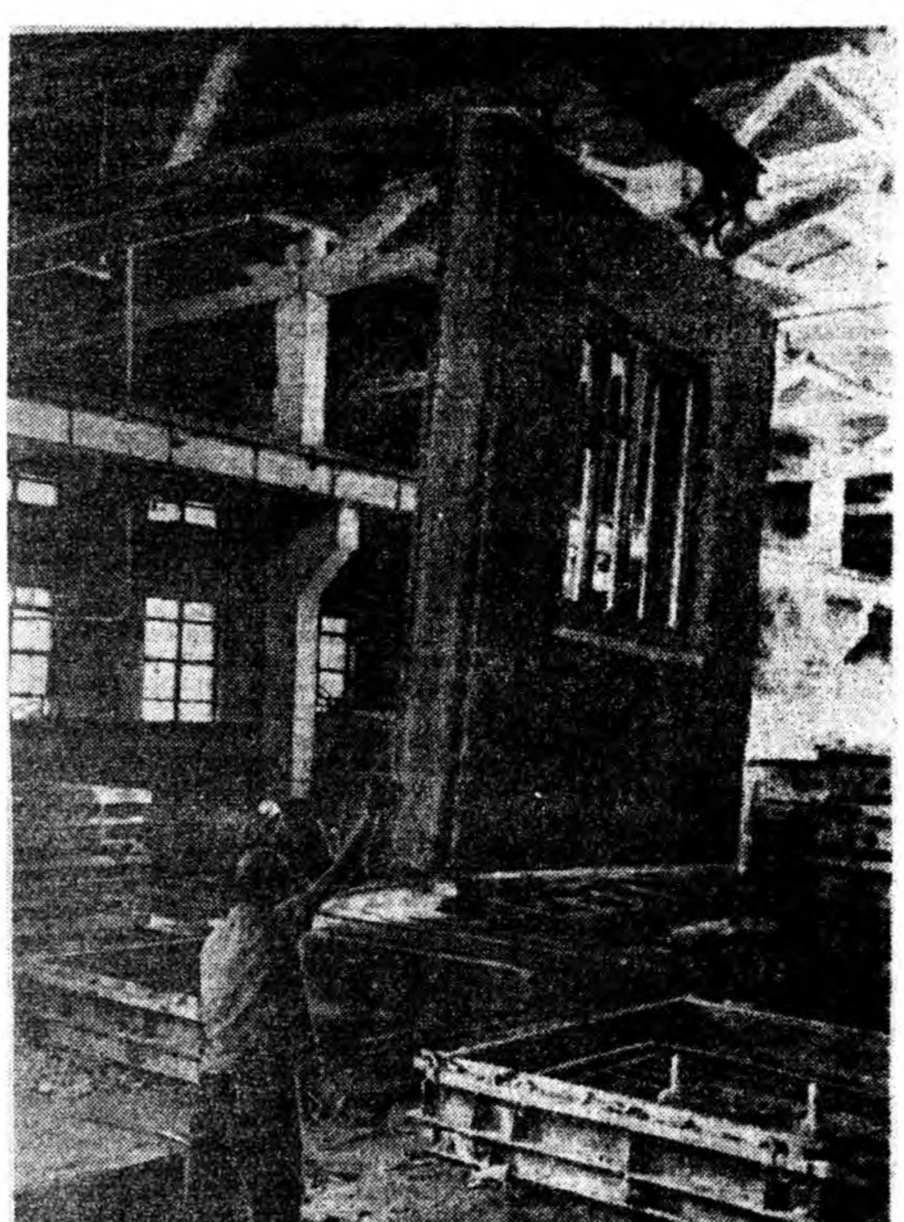
— Абаһан уялгаяа дүүргэжэ, һайндэрөө угтахаар бултадаа оролдообди,—гэжэ бригадир В. Г. Зобнев хөөрэнэ.—Даабаряа дүүргэдэггүй хүн бригададамнай үгы.

Комбинат бүхы дээрэ барижа-хабсаралгын хүдэлмэри хахад долоон һарын түсэбые 118,6 процент дүүргэбэ. Гэр байра бариха даабари 102 процентдэ хүргэгдэө. Хахад жэлэй туршада 9 мянга 400 дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада тушаагдаһан байна. Городто шэнэ гэрнүүдые барихаһаа гадна, Шэнэ Бэрээнэй заһабариин механическа заводой хүдэлмэришэдэй ажаһууха 60 байратай хоёр гэр комбинадай барилгашад бодхожо эхилээ. Эдэ гэрнүүд жэлэй 3-дахи кварталай туршада дүүргэгдэхэ юм. Комбинадай коллектив нэрэ солоёо дурдуулан ажаллана.

Зураг дээрэ: 1. Коммунис ажалай ударник Сергей Николаевич Баторов. 2. Бригадые даагша В. Г. Зобнев бетонщик Сергей Очирович Будаевтай панелиин хабсаралга шалгажа байна. 3. Барилгын талмай дээрэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фототекст.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

ХҮДӨӨ НЮТАГАЙ АВТОСТАНЦИ

«Шорой тооһоор бурьялһан харгы урдамнай зурына». Олондо мэдээжэ энэ дуунай үгэнүүдые хүдөөгэй жолоошон бүхэн һайн мэдэхэ байха. Тэдэнэр үдэр бүри шахуу өөһэдынгөө автомобильнуудые тон һанагдаагүй гүбэгтэй оршон байдалда залан дабшаха ушартай болодог гээ. Хэрбээ машинынгаа эбдэрээ һаань, хүдөөгэй жолоошод ехэнхидээ слесариин, электригэй, түмэршэ дарханай үүргэ дүүргэхэ баатай болодог...

Московско областиин Егорьевско районой жолоошод иимэрхүү байдалда орохоёо болинхой. Ушар юуб гэхэдэ, районой «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй харьяада хүдөө нютагуудтахи автомашинануудые хангаха даабаритай, республика дотороо томо станци эндэ нээгдээ.

Мүнөө үеын оньһон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан станци заһабарилгын бүхы хүдэлмэри хэхэ арга олгоо. Машина бүхэн автомадаар угаагдаһанай һүүлээр шалгалтада ороно. Эбдэрһэн газарыень элирүүлхын тула асаргадаһан машиные хуби хубяарнь һалгааһанай хэрэггүй. Автомобилиин ямар деталиин эбдэрһые автомадууд заадаг, двигателиинь юундэ муугаар хүдэлнэб гэжэ тодорхойлдог юм. Техническэ хангалгын цех соо ороһоор тэрэ машина дары заһабарилагдана.

Имэ станци олон зуун автомашина хангахаар хараалагданхай. Егорьевско районой хүдөөгэй жолоошодһоо гадна, Москва шадархи бусад районуудай машинанууд энэ станцида заһабарилагдажа болохо байна.

МАЙХАНГЫНЬ ХЭТЭДЭЭ ҮЛЭХЭ

ТАЛНАХ. (ТАСС). Талнах хотые барихада ерэһэн барилгашадай 1962 оной май һарада түрүүшынгээ майхан татаһан газартань Борис Горбуновой хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуудай бригадын барилгашад бетон майхан, 6 метр үндэр хүшөө бодхообо. Энэнь түрүүшын барилгашадай хүндэлэлдэ табигдаа.

Холын Хойто тундрада зэд ба никелиин рудагай баян уурхай нээгдэһэн байгаа. Харин мүнөө эндэ «Маяк», «Комсомольский» гэжэ газар доорохи хоёр томо рудник, Таймырта эгээн томо теплоэлектроцентраль, водохранилищи бии болгогдоо.

Тэрээнтэй зэргэлээд, городтол адли болбосон түхэлтэй тосхон урган бодоо. Электровозуудай гүйлдэдэг түмэр харгы татагдаа. Шэнээр олдоһон уурхай дээрэ «Октябрьский» гэжэ үшөө нэгэ рудникай һуури табигдаба.

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ТУХАЙ

Глеб КРЖИЖАНОВСКИИН

хөөрөөнһөө

«Владимир Ильич Ленин тухай дурасхаалнуудай» ойрдохи томһоо манай партиин үнинэй ажал ябуулагшадай, В. И. Ленинэй эгээн дүтын нүхэдэй дурдалганудые Хэблэлэй һонинтой агентство уншагшадайнгаа зонорто дурадхана. Энэ ном КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдаар, Политиздадаар хэблэлдэ бэлдэгдээ.

Дурдалганууд хуряангыгаар үгтэнэ. **КРЖИЖАНОВСКИЙ Глеб Максимович** (1872—1959 онууд) Коммунис партиин үнинэй ажал ябуулагша, элитэ мэдээжэ совет эрдэмтэ, В. И. Ленинтэй хамта «хүдэлмэришэн ангиие сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэхэ Петербургын союз» эмхидхэгшэдэй нэгэн байһан. 1905—1907 онуудай революцида эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Октябриин социалис революциин илан мандаһанай һүүлээр Москвагай энергетикын ажахые һэргээлсээ. ГОЭЛРО-гой комиссиие толгойлоо, Госпланиие хүтэлбэрилөө, анханһаа хойшо СССР-эй Наукануудай академиин Энергетическэ институдай директор байгаа юм.

…ружогто «Дэлгүүр тухай» …өөндхэл хэхэдэнь, З. Н. …най байрада Владимир …ыха түрүүшынхеэ уулзаа. Владимир Ильич тоо, ба… …ые һайн мэдэхэ байһанаа …ал хэхэдээ харуулаа бэ… …экономико мэдэдэг болго… …хэ хүсэтэй зэбсэг манай …арксизмын үгэдэг байһые …арахадаа, сэдьхэлээ ехээр …

… Ильич бидэниие һайн …рхэ болэмсоороо ажал хэ… …революционно ёһоор ху… …хилээ һэн. Хамагай тү… …даг хүдэлмэришэдэй ба… …огуудта «үлүүсэ гүнзэгы… …ээ хэшээл үнгэргэхээ бо… …тербургын үргэн олон про… …үүлеэлдэг болохо, ондоо… …ол. пропагандаһаа агитаци… …оо ороходо эрилтэ табяа һэн. …лгоор Петербургдахи хүдэл… …марксис кружогуудые нэ… «Хүдэлмэришэн ангиие сү… …ын түлөө тэмсэлэй союз» юм…

…ондо Владимир Ильич хүн… …шатаад, бэеэ заһаруулхын …хэды соо хилын саана га… …ой болоо бэлэй. Тэрэ ошол… «…сүлөөрүүлхэ» бүлэгтэй …оо барисаа тогтоохо гол зо… байһан. Ехэтэ хүлеэһэн …эрошье хүрэжэ ерэбэ, тиин …эсэтэй, сог зали түгэлдэр «…», бидэнэйнгээ дун… …бии болобо.* Тиин Плеханов болон Засуличтай …лсаһан тухайдаа тон һо… …оор хөөрэжэ үгөө һэн. …р Ильичэй хилын саагуур …эй һүүлээр «Ажал сү… …» бүлэгтэй сэхэ холбоо ба… …оо һэмди. Тингэһэнэй …орон нютагуудтахи танил… …ры үргэдхэһэмнай мэ… …артовтай, доктор Ляховски… …лэн Нижний Новгородто, Иваново-Вознесенскдэ, …озон Волго шадарай бусад … социал-демократическа …тай энэл үеэр танилсаһан, …эн байгаабди. Владимир …ын саанаһаа үшөө нэгэ бэ… …а, маниие тинхэдэ ехэтэ …ин юм: һаял хэрэглэгдэдэг байһан мимеограф гэдэ… …сагайнгаа дабхар ханада …а асараа һэн. Хожомоо тэрэ … Петербургын пролетариа… …үүлхэ хэрэгтэ бага бэшэ …һан байха. Тиин хүдэл… … тусхай газетэ гаргадаг …эжэ шиидэһэн байгаабди. …мир Ильичэй нарин няг… …һан, 3/4 хүбиие өөрынь «Рабочее дело» гэжэ газе… …шын номерой материал… …рафида ороогүй, харин …удай һабарта орошоһо… …алтэй юм…

…РИЗДЭ БА СҮЛЭЛГЭДЭ

…ой үбэлэй һүүл багта … бүри бэрхэтэй ху… … бэлэй. Манай хойноһоо …агшадай ялгаахшье бидэ… …надог байһыень заримдаа …рагүй болошохо. Бэеэ …ухы ёһо гүрим сахиха, … мүндэшье харагдангүй …ые оролдохош, теэд ни… …р ябаһанайш һүүлдэ таг… …ээ газар дороһоо гараһан …ии болоод лэ байха. Хожо…

моо иимэ юумэнэй үзэгдэхэдэ, дэрэ ортожо байхаяа болёо: паспортаа, ажалладаг газараа һэлгээдхилэг болоо һэмди. Теэд тэрэ сагта бидэш үшөөл халуун шулуу долёогоогүй ябаа ха юмбибди… Уданшьегүй, 1895 оной декабриин 8-най (20-ной) һүни орой, Петербургын «Предварилка» гэдэг (лаб дээрэхи хаалтада байлгадаг газар) Шпалернэ үйлсэдэхи өөрсэ байшанда ороһон байбабди. Тэндэ аяар 14 һара һууха ёһотой байгаабди…

Түрмэдэ һуухадаа Владимир Ильичэй али зэргэ шэн нэтэрүүгээр һурадаг байһаниинь бидэндэ ямар ехэ һургаал болоһон тухайнь, тэндэ һууһан сагаа хоёрдохи университет болгоһон тухайдаа тогтоһонойшье үлүү. Гэхэ зуура энэ ушар тэрэ сүлэлгэдэ байхадамнай, манай кружогто бүришье ехэ удха шанартай байһан. Бидэнэр Зүүн Сибирь сүлэгдэһэн социал-демократуудай түрүүшынхидэй нэгэн һэмди.

Владимир Ильич, В. В. Старков, бидэ Минусинска округ гурбан жэлээр ябуулагдаа бэлэйбди. Старков бидэ хоерынь Тесинское тосхондо, харин Владимир Ильич—манһаа зуу гаран модоной зайтай газарта оршодог Шушенское тосхондо байха болоо һэн. Гэбэшье хоорондоо нягта холбоо барисаатай байлгадамнай энэ ушар һаад хээгүй. Владимир Ильич илангая нарин нягта корреспондент байһан. Неделидээ хоёр дахин шахуу тэрээнһээ бэшэгүүдые абадаг, юу хэжэ байһан, ондоо тээгүүр юунэй боложо байһые мэдэдэг һэмди…

«ИСКРЫН» ҮЕ

Владимир Ильичэй Сибирьтэхи сүлэлгынгөө болзор дүүргээд, хилын саана гаража, «Искра» газетэ хэблэн гаргажа эхилһэн үе саг манай партиин хуби заяанда тон шухала удха шанартай байгаа. «Искрын» гаршаг доро «Очонһоо дүлэн бадарха!» гэһэн уряагай бэшэгдэһэниинь мэдээжэ ааб даа. Тэрэ дүлэн бидэнэй хараһаар байтар, богоолшологдоһон бүхы дэлхэй дээгүүр улаан толо сасаруулан, Октябриин ехэ түймэр аһаагаа. Хуушанай «Искра» газетын номернуудые мүнөө иран харабал, Россиин пролетариадай революционно хүсэл зориг бадарааха хэрэгтэ тэрэнэй дүлэтэ номнолой айхабтар ехэ үүргэ дүүргэһые ойлгохолта. «Искра» хадаа олоной дура татан уряалдаг, зам заагша одон, тиихэ зуураа аюул тухай мэдээсэдэг маяк, мүн революционно абьяас, ажал ябуулгын хүсэл эрмэлзэл түрүүлдэг дайшалхы дохёо байхаар партиин органиие хүтэлбэрилхэ талаар хэтын хэтэдэ жэшээ боложо үлэхэл. Ленинскэ тактикын, «хүгжэн мандагша марксизмын» хамагые илагша хүсэн түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй ехэ дэлисэтэйгээр «Искрын» туг доро Россида сугларжа эхилээ һэн. «Большевигүүдэй булад нэгэдэлэй» түрүүшын бүлэглэлнүүд энэл тут доро бүрилдэжэ захалаа бшуу…»

1903 оной партийна съездын эсэстэ Плеханов, Аксельрод, Засулич, Ленин, Мартов, Потресов гэгшэдэй хоорондо арсалдаан гараа, манда тон шухала, шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг байһан центральна органой редакцида Владимир Ильич гансаардаха ушартай болоо тэһэн мэдээсэлэй бидэндэ али тухай хүндэ байһыень өөһэдөө ойлгоно бэзэт.

Тингээд байхадань, харюусалгатай ажал Киевтэ ээлхэмни тон бэрхэтэй болоод, нюуса паспорт оломсоороо хилын саана гараа һэм. Женевэдэ эмигрантнуудай хоорондохи хоб жэбэй хэсүү оршон байдалда ороо бэлэйб. Урдынгаа ханинартай уулзахадам, танихаар бэшэ болотороо эб зээ таһаршаһан байгаа.

Иимэ хүл хөөрсэг болоһон оршон байдалда эхэнхи сагаа Владимир Ильичтэй сүг үнгэргэдэг байһамни эли ааб даа. Харин юугээшье ойлгохоёо болиһон тэдэ хүнүүдэй дунда Владимир Ильич эгээл нам, даруунь байһан юм. Юун дээрэһээ иимэ арсалдаан, зүришэлдөөнэй болоһые ухаагаараа дүйжэ ойлгохымни тула, намайе «идхаха» гэжэ Ильичэй зорюута оролдоогүйнь эли һэн…

Женевэдэ хэлсээнүүдэй боложо байһан тэрэ үеэр Ленин, Плеханов, Мартов гурбан хоорондоо бага сага үгээе ойлголсоһон юм. Тиин эдэнэй хубиин харилсаае ехэхэн удха шанартайда тоолодог дээрэһээ эбтээ оробо гэжэ һанажархёо ха юмбиб. Теэд тон буруу ойлгоһоноо, политическэ холын хараа бодолоор ахир байһанаа үнишье болонгүй мэдээб.

ТҮРҮҮШЫН РЕВОЛЮЦИ

1905 оной тулалдаануудай болоходо, би Киевтээ байгааб. Танил талын холбоогоор Баруун-Урдахи түмэр замай управленидэ ажалда ороод, түмэр замшадай ехэ забастовкодо эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һэм…

Киевтэхи Октябрьска һайндэр Крещатигта, мүн Городской дүүмын байшангай дэргэдэ суглараһан олон мянган хүнүүдые полициинхидай буудалгаар, морито сэрэгэй добтолгоор дүүрээ һэн. Удаа тээнь еврейнүүдые хюдаһан, нэгэ хэды сагай үнгэрэмсөөр—бүри зэрлиг доошхоноор аашалжа, сапернуудай буһалгаа дараһан байгаа. Харин нам тухай хэлэбэл, Петербург ошожо, бэеэ абарха баатай болоо бэлэйб. Энэ үеэр Владимир Ильич Петербургда байгаад, хамагай түрүүндэ дарияа хуурай байлгаха ёһотойбди гэжэ тэндэһээ бидэндэ һануулан захигша һэн…

Киевтэхи сохилтонуудай ушар байдал, дүтымни танил хүнүүдые барижа хааһан ушар миниин ухаан ойндо бүхөөр хадуугдаа бэлэй. Энээнһээ уламжалан, Владимир Ильичтэй арсалдаһаншье байхаб. Владимир Ильич Петербургда байха үедөө айхабтар ехэ эршэ зориг гаргаж ажаллаа. Энэнь нюуса байдалһаа гаража, түүхэтэ тэмсэлэй үргэн замда ороход түрүүшынь « туршалга» байһан юм. Иимэ үргэн ехэ, эли ажал ябуулгын оршон байдалда энэ хүнэй ямар ехэ ударидагша болохонь хүн бүхэндэ эли байгаа.

Бүгэдэндэ үшөөл мэдэрэгдээдүй, һаял мэдээжэ боложо байбашье, Владимир Ильич Россиин пролетариадай революциин кораблиин капитаниинь гэжэ яһала олон хүнүүдээр мэдэрэгдээд байһан юм. «Үдэрые жэл гэжэ тоолохо!» — гэһэн уряа гараа бэлэй. Энэ хадаа агуу ехэ илалта туйлалтануудай түлөө тэмсэгшэдэй революцинуудай үедэ урдаа барюха уряа болоһон.

Графиня Панинагай харьяата, Арадай байшанда болоһон ехэ митинг дээрэ Владимир Ильичэй үгэ хэлэһые мүнөөшье тон элихэнээр һанажа ябадагби. Петербургда мэдээжэ болоһон ораторнууд трибунада удаа дараалан гаража, үгэ хэлээ бэлэй. Олоной дунда хүсэд мэдээжэ болоогүй шэнэ оратор трибунада гараба. Тэрэнэй үргэн мүндэгэр магнайе, ялалзаһан хурса нюдыень хүнүүд гансата обёороо хэбэртэй. Оройдоо арбаад минута соо хэлээд байхадань, урдаһаань шэртэн гэтэһэн олон мянгаад хүнүүдэй анхарал татан һонирхуулаад байхань эли бэлэй…

Энэ ораторай үгэ бүхэн гүнзэгы удхатай, эли толо, улад зоной зүрхэ сэдьхэлые гансата эзэлдэг байба. Тиин олон мянган хүнүүдэй нэрьемэ альга ташалга доро трибунаһаа буугаа һэн. Мүнөө һаяхан шүүмжэлүүлһэн хүнүүдэйшье бусадтай хамта альга ташалсажа байхыень хараа һэмди. Манай Владимир Ильич ёһотойл арадай трибуна байһан юм.

Москвадахи декабрьска восстани дарагдаа бэлэй. Петербург барагар, хон жэн байгаа. Иимэ байдалда Владимир Ильичэй хүдэлмэри ябуулхань улам бэрхэшээлтэй болоо һэн. Россидахи түрүүшын революциие ударидаһан элитэ мэдээжэ ажал ябулагшадые барижа, хэрзэты муухайгаар хэһээлгэ улам дэбэрэн һүжэржэ байгаа. Тиимэһээ Владимир Ильичые партиин аша туһада, шадахадал түргэнөөр хилын саана гаргаха гэжэ шиидхэгдээ һэн. Теэд тэрэ хэрэг бэелүүлхэнь ямар бэрхэтэй байгааб. «Кораблиин капитан» байһан туладаа Ильич хамагай һүүлдэл кораблиһаа гараа һэн гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

… Ленин Петербургһаа ап… …25-да (майн 7) хилын саа… …н аад. 1895 оной сентяб… …ээ (19) Петербургдаа бу… …һэн юм.

РСФСР-эй габьяата артист Иван Елизарович Миронов аяар 32 жэлһээ үлүү саг соо буряад театрай харагшадта һайшаагдаһаар. Тэрэнэй ажалай ба наһанай намтар баян, буряадуудай сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугданхай.

АРАДАЙ СЭДЬХЭЛДЭ ХАДУУГДАНХАЙ

Иван Миронов бүри үхибүүн ябахаһаа сценэ дээрэ наадажа эхилһэн байна. 1929 ондо «Чингис хаанай үри һадаһан» гэһэн кино хараад, артист болохо гэһэн эрмэлзэлдэ абтаһан юм. Тингэжэ хэн артист нютагтамнаи ерэгшэ ааб гэжэ хүлеэдэг болоһон түүхэтэй. Ушар юуб гэхэдэ, 1933 ондо түрэл нютагһаань Гавриил Дадуев Николай Абушеев хоёр артистнар болохомнай гэжэ Улаан-Үдэ ошоһон байгаа бшуу. Бишыхан Иван тэдэ хоёрой хуби заяанай ямараар шиидхэгдэхэ байһые һэмээхэн һонирходог һэн. Тиигээд лэ уданшьегүй хоёр нүхэдынь артистнар болонхой бусажа, тэрэниие Улаан-Үдын искусствын техникумдэ һургахаар абаашаһан юм. 1933 оной октябриин 3-һаа тэрэ 14-тэй ябахадаа искусствын хүдэлмэрилэгшын түрүүшын богоһо алхажа, техникумэй студент болоһон байна. Тэрээндэ нэрэтэй, алдар солотой режиссернууд С. А. Бенкендорф, А. В. Миронский, Н. Г. Рязников багшалжа, залуу буряад хүбүүнэй бэлигые бадаруулһан, искусствын хүшэр хүндэшье һаа, гайхамшаг замай амта үзүүлһэн гээшэ. Илангаяа ажалша, оролдосотой студентынгээ ерээдүй ажалда илалтануудай ерэхэ байһанда этигэдэг, найдадаг байһаниинь ехэ юм.

Тиигэжэ 1937 ондо Буряадай хүгжэмтэ-драмын театрай артист болоод, Иван Миронов «Думой о британке» гэжэ Юрий Яновскиин зүжэгтэ түрүүшынгээ роль—залуухан хүбүүнэй образ харуулһан байна. Энэ түрүүшынь наадан ехэ урагшатай байшоо. Илангаяа харагшадта үнэншэмөөр, наадаһан рольдоо этигэмээр Роман гэжэ хүбүүнэй сэдьхэлэй бодолнуудые дамжуулһан байна. Тиигэжэ тус зүжэгтэ эрхимээр наадаһан ахамад артистнуудтай хамта тэрээндэ театрай дирекци баяр баясхалан хүргэһэн юм.

Тэрээндэ түрүүшынь амжалтанууд колхозно-совхозно театрта (мүнөөнэй буряад театр) ажаллажа байха үедэнь ерээ. Тус театр А. Шадаевай «Мэргэн» гэжэ зүжэгөөр хүшэгээ нээһэн юм. Тинхэдэнь Иван Миронов гол рольдо наадаа. Буряадай түрүүшын режиссёрнуудай нэгэн М. Б. Шамбуева тус зүжэгые сценэ дээрэ зохёон табяа һэн. Энэ зохёолоо артистнар хоёр жэлэй туршада республикынгаа хүдөө нютагуудаар ябажа харуулһан байна. Тэдэнэр гансахан зүжэг габяад ябадаггүй, харин нааданайнгаа һүүлээр концерт харуулдаг бэлэй. Иван Мироновой хатарха ба уран гоёор шүлэг уншаха гээшэнь хүн зондо ехэтэ һайшаагдадаг һэн. Харин 1940 оной үеэр нэгэ акттай зүжэгүүдые ородһоо оршуулдаг ба шэнэ зүжэгүүдые сценэ дээрэ табижа, режиссёрой уялга дүүргэдэг болоо һэн. Тэрэ Ж. Тумуновай «Нэгэтэ һүни», С. Мелицын «Хилэ дээрэ» гэһэн богонихон зүжэгүүдые түрүүшынхеэ зондо харуулһан байна. Тэрэнэй һүүлээр Жамсо Тумуновай суута «Сэсэгмаае» сценэ дээрэ зохёон табижа, артистһаа гадна, режиссёр гэгдэдэг болоо бэлэй.

Харин Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдэй үеэр Иван Елизарович Миронов театрта хүдэлжэ байхадаа эсэшэ сусашагүй ажалаараа нүхэдөө гайхуулдаг байһан юм. Тэрэ Г. Цыдынжаповтай хамта «Снайпер» гэжэ зүжэг табяа, тиихэ мүртөө үшөө Кусья гэжэ үбгэжөөлэй роль Н. Балданогой «Байгалай загаһашадта» гүйсэдхэдэг байһан юм. Мүн энэл үедэ тэрэ оршуулга хэхэ ажалһаа гадна, нэгэ акттай зүжэгүүдые өөрөө бэшэжэ эхилһэн байна. Иван Мироновой амжалтанууд 1943 ондо Буряадай АССР-эй габьяата артистын нэрэ зэргээр тэмдэглэгдээ бэлэй. Энээнэй һүүлээр артист ажал хүдэлмэридөө бүри ханан-хатайгаар, оролдосотойгоор ба харюусалгатайгаар хандадаг болоо һэн. Эрдэм бэлигээ дээшэлүүлээгүйдөө, шэнэ мэргэжэл шудалаагүйдөө урагшаа дабшаха гээшэ бэрхэтэй гэжэ ойлгодог хадаал, 1944 ондо Москвагай ГИТИС-тэ һураха гэжэ мордоһон юм. Тэндэ профессор, элитэ совет режиссер Н. В. Петровой классаа һуража гараа. Зунай амаралтын үедэ нютагаа ерэхэдээ түрэл театртаа наададаг, хүдөө нютагуудаар наада харуулхаяа гарадаг һэн. Һүүлээрнь институдаа дүүргэжэ ерээд, Хоца Намсараевай «Жаргалай түнхэюур» гэһэн зүжэгые сценэ дээрэ табиһан юм. Тус зүжэг республикымнай ажалшадта мүнөөшье хүрэтэр мартагдадаггүй. Эгээл иимэ амжалтада тэрэнэй табиһан «Тайшаагай ташуур», «Залинта аадар», «Барометр шуурга харуулна» гэһэн зүжэгүүд хүртэһэн, Буряад театрай репертуарта бүхөөр ороһон байна. Харин нэгэ акттай арбаад зүжэгүүдыень тоолонгүй. оршуулһан хүдэлмэринүүдыень нэрлэбэл, А. Чеховэй «Юбилей», «Медведь», «Ваня нагаса», Я. Галанай «Под золотым орлом», Г. Николаевагай «МТС-эй директор ба ахалагша агроном», А. Островскиин «Бешеные деньги» гэһэн зүжэгүүдые тоолохо болонобди. Мүн наадаһан рольнуудынь нэрлээ: «Дайсадта» — Захар Бардин, «Залинта аадарта» — Кулигин ба Борис, «Сасуутанда» — Даржаа, «Бүлынгөө нэрын түлөөдэ» — Курбан, «Барометр шуурга харуулна»—Зайцев, «Дүлэндэ» —Чимит, «Түрүүшын жэлдэ»—Панзат, «Будамшууда» — Порниин гэхэ мэтэ… Ехэнүүдшье, хүшэр хүндэшье рольнууд! Олон ондоо зан абаритай, бэе бэедээ адли бэшэ хүнүүдэй образууд! Эдэниие хүн зоной урда үнэншэмөөр харуулһан Иван Миронов имагтал рольдоо гүнзэгыгөөр орожо, танигдашагүйгөөр хубилжа наададаг тула арадай дунда бүри ехээр суурхаа һэн. Тэрэнэй артистын ба ниитэ ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Буряадай республикын арадай артистын нэрэ зэргэдэ хүргөө бэлэй. Артистда энэ үндэр нэрэ зэргэ Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн баярай һайндэрнүүдэй үедэ олгогдоо һэн. Энэнь баһал удхатай. Юундэб гэхэдэ, Иван Миронов агууехэ социалис революциин аша туһаар шэнэ замда гараһан буряад арадайнгаа түрүү хүбүүдэй образуудые харуулһан байна бшуу.

Буряадай искусствын хоёрдохи декадын Москвада болоходо, Иван Елизарович Миронов Д. Батожабайн «Барометр шуурга харуулна», Б. Пурбуевай «Сасуутан», А. Грибоедовэй «Ухааһаа болоһон гашуудал», Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэһэн зүжэгүүдтэ гол рольнуудые гүйсэдхэжэ, Москвагай харагшадта һайшаагдаһан байна.

Иван Миронов олон зүжэгүүдтэ наадаһаншье, табиһаншье хүн. Тинхэдээ тэрэ али алиндань тэгшэ харюусалгатайгаар хандадаг бэлэй. Илангаяа «Будамшууда» Найдан үбгэнэй роль гүйсэдхэлгэнь залуу артистнарта һургуули боломоор һонин юм. Тэрэ гэнтэ болоһон шалтагаанһаа тус ролиие хоёр үдэрэй туршада бэлдээд наадаха даабари абаа һэн. Тиигээд сценэ дээрэ гарахадаа бусад артистнуудһаа тон ондоогоор наадаа. Найдан үбгэжөөлэй хуби заяан хүшэр хүндэ байгаа. Тэрэ зүжэгэй эхинһээ адаг хүрэтэр һүр һүлдэгүй хүн мэтээр харуулагдадаг һэн. Теэд Миронов наадахадаа, тэрэнэй сэдьхэлэй хубилалтын хүгжэлтые бүри эли болгоһон, һүр һүлдэгүйхэн үбгэжөөлэй зоригтой, хэлэ амаар хурса хүн боложо байһынь харуулһан, баяд ноёдой түбэгшөөдэг хүниинь болгоһон байна. Тэрэнэй байгуулһан энэ образ мүнөө хүрэтэр Буряад театрай сценэ дээрэ тогтонижоронхой.

Гэхэтэй хамта бэлигтэ артистын туйлалта, амжалтанууд гансахан энэ тэдыгээр хизаарлагданагүй. Тэрэ Н. Погодиной «Кремлиин курантнууд» гэһэн зүжэгтэ Владимир Ильич Ленинэй рольдо наадаһан юм. Вождиин образые буряад артистнууд сооһоо Мироновһоо түрүүн гансал Гомбо Цыдынжапов наадаһан түүхэтэй Ленинэй рольдо бэлдэжэ олон ном уншаһан, хабаадаһан суглаанууд, съездүүдэйнь материалнуудтаи танилсаһан, мэдэхэ хүнүүдэйнь дурасхаалнуудые уншаһан, хэлэһэн үгэнүүдэйнь бэшэлгэтэй миндаһануудые шагнаһан гээшэ. Ингэжэ угаа ехэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэһэнэйнгээ һүүлээр лэ тэрэ рольдо бэлдэжэ эхилһэн. 1957 ондо. Октябриин революциин 40 жэлэй ойдо, И. Е. Мироновые Ленинэй рольдо наадхуулжа, театрай «Кремлиин курантнуудые» табилга хадаа манай искусствода ехэ события болоһон түүхэтэй. Буряадаймнай харагшад нигэжэ Владимир Ильич Ленинэй образтой бүри дүтэ танилсаһан гээшэ. Тэрэнэй образ харуулһан артист Иван Елизарович Миронов РСФСР-эй габьяата артистын нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Иван Елизарович Миронов 1960 онһоо хойшо Улаан-Үдын телевиденидэ режиссёроор ажаллана. Энэ шэнэ хүдэлмэридөө тэрэ урданайхидаал адли амжалта туйлан ябана. Зохёон табиһан гуша гаран зүжэгүүдынь сэнхир экрануудаар дамжуулагдаһан байна. Ингэжэ арадаймнай артист алдарта 50 наһаа уран бэлигэйнгээ түлэг дунда угтаба.

А. ПЛИШКИНА.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ★ ТЕЛЕГРАФ ★ РАДИО

ИТАЛИИН КОМПАРТИИН ГЭШҮҮДЭЙ ТОО НЭМЭНЭ

РИМ. (ТАСС). Италиин Компартиин нютагай организацинуудта партийна биледүүдые һэлгэхэ кампани боложо байнхай. «Унита» газетын августын 8-да мэдээсэһэнэй ёһоор, ИКП-гэй гэшүүдэй тоо 1.474.570 хүн болоо. Имагтал августын эхинһээ хойшо партиин зэргэдэ 5.126 шэнэ гэшүүн абтаа. Тусхайлбал Эмилии-Романьедэ, Апули болон ороной бусад областьнуудта өөрынгөө эрхын түлөө үсэд шанга тэмсэл хэжэ байһан хүдөө ажахын олон хүдэлмэришэд компартида ороо.

Спок гэгшын хэрэг болюулагдаба

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Эб найрамдалай түлөө мэдээжэ тэмсэлшэ д-р Бенджамин Спок гэшын хэрэгээр сүүдэй мүрдэлгэ саашадань хэхэ пэдэлгэнүүдһээ США-гай юстициин министерство американ ба дэлхэйн олониитын баалалтаар арсаха баатай болоо.

Дээдэ зэргын эдлэб сүүдүүтэ Спогой ханинар гомдолнуудые барижа, приговор (шиидхэбэри) гаргалгые удааруулжа шадаһан байгаа. Спок болон тэрэнтэй нэгэ һаналта Гарвардска университет дүүргэһэн М. Ферберые эшэгүүритэ муухайтаар мүрдэхэ хэрэгэй болюулагдаа гэбэшье, эрэлхэг зоригто дүрбэн хүнэй хоёрынь — священник Коффин, уран зохёолшо Гудман гэгшэдые сүүдлэхэ аюул урда мэтэ бии байһан зангараа.

Шэнэ харата ябуулгануудта эсэргүүсэлтэ

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Профсоюзуудай Центральна Соведэй, Профсоюзуудай Чешскэ ба Словацка соведүүдэй президиумүүдэй хамтын заседани Прагада болоо.

Чехословакидахи социалис общественые улам нягтаар эмхидхэхын тула КПЧ-гэй хүсэлэл оролдолынь эдэбхитэйгээр дэмжэлгэдэ үндэһэлэн, чехословацка революционно профсоюзна хүдэлөөнэй нэгэдэл хангахые уряалһан мэдүүлгыень заседанида хабаадагшад нэгэн дуугаар һайшаагаа гээд ЧТК агенство мэдээсэнэ.

Ажалшадай хүсэлэл оролдолгые бэелүүлгэдэ һаад ушаруулдаг, ниитын социалис байгуулалтада. Чехословакиин социалис союзнигуудта эсэргүү харата ааша ба хорото ябуулгануудые эмхидхэхэ гэжэ эрмэлзэдэг, тус тус хүнүүдэй бүлэгүүдэй ябуулгануудые Чехословакиин Профсоюзуудай Центральна Соведэй ба Словацка Профсоюзуудай Соведэй президиумүүд эрид шууд буруушаагаа.

Арадай амгалан ба зохёон байгуулхы хүсэлэл оролдолго һаатуулхые гү, али таһалдуулхые һэдэдэг тиимэ хүсэнүүдтэ эсэргүү шухала хэмжээнүүдые профсоюзуудай гэшүүд, хамагай түрүүндэ тэдэнэй месткомууд хаһа саг соонь абаха гэжэ этигэжэ байһанаа эдэ организацинуудай президиумүүд мэдүүлгэ соогоо элирхэйлэн мэдүүлээ.

Ээрхэг түримхэйшүүлдэ сохилтонууд хэгдэнэ

Освобождение гэжэ хэблэлэй агентствын Урда Вьетнамһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй отрядууд американ-сайгон сэрэгүүдтэ эсэргүү дайшалхы ябуулгануудые Урда Вьетнамай бүхы газар дээрэ амжалтатайгаар хэнэ. Дайсанай эзэлжэ байһан газарнуудта, бүхэлэгдэһэн шухала пунктнуудта гэнтэ добтолгонуудые хэжэ, дайсанай аэродромууд, баазанууд, стратегическэ харгынууд болон ехэ гол мүрэнүүдые артиллереэр буудажа, Урда Вьетнамай патриодууд американ ээрхэг түримхэйшүүлые ехэ хохидолдо оруулна.

Патриодууд Хюэ городһоо баруун-урда августын 5—6-да байлдаа хэхэдээ, дайсанай 500 гаран солдат болон офицерые алаа гү, али шархатуулаа, 25 танк усадхаа, 6 самолет болон вертолёдые унагаагаа.

Куангчи провинцидахи Байсон болон Контьендэ байрлаһан американ сэрэгүүдые патриодууд августын 2 ба 5-да артиллереэр шангаар буудажа, ээрхэг түримхэйшүүлые ехэ хохидолдо оруулаа.

Дайн байлдаанда эсэргүү демонстраци Сагаан байшангай дэргэдэ болобо

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Дайн байлдаа хэхэ шэнэ һүртэ муухай зэбсэгүүдые түхеэрхэеэ болихо тухай Пентагонһо американ олониитэ Хиросимые зэрлигээр бомбодолгоһоо хойшо 24 жэл гүйсэһэн үдэр хэһэн байна. Химическэ ба бактериологическа зэбсэгүүдые Холбоото Штадуудай бүтээжэ байлгада эсэргүү буруушаалга мэдүүлһэн демонстраци Сагаан байшангай дэргэдэ болоо. «Химическэ ба бактериологическа зэбсэгүүдые туршажа үзэхэеэ США-гай правительство болихо ёһотой». «Хүнүүдые алаха хюдахын орондо үбшэн хамшагые зайсуулагты», — гэһэн плакадуудые демонстрантнууд барижа ябаа.

Сагаан байшангһаа демонстрантнууд Капиталиин байшанда ошожо, химическэ ба бактериологическа зэбсэг бүтээхэеэ болихо тухай американ олониитын эрилтые тэдэнэр байшангай гэшхүүрэй табсан дээрэһээ уншаа, 1925 оной Женевскэ протоколые эсэслэн баталхыень сенадые уряалаа.

ПАРЛАМЕНТЫН ЗАСЕДАНИ ДЭЭРЭ М. РУМОРАЙ ХЭҺЭН ПРОГРАММНА МЭДҮҮЛГЭ

РИМ. (ТАСС). Правительственнэ кризэсэй һүүлээр христианско-демократическа партиин удаоидагшадай нэгэн М. Руморай байгуулһан Италиин шэнэ правительство августын 8-да парламентаар баталагдаа. Правительство гансахан лэ христианско-демократическа партиин түлөөлэгшэдһөө бүридэнэ.

М. Румор түрүүн депутадуудай палатада, удаань сенадта августын 8-да программна мэдүүлгэ хээ. «Зүүнэй үзэл баримталдаг центрис правительствые түргэнөөр һэргээн байгуулха гээшэ түрүүшын ээлжээнэймнай зорилго» («Зүүнэй үзэл баримталдаг центрэй» правительствада христианско-демократууд, социалистнууд ба республиканецүүд ородог байгаа. Баруунай үзэл баримталдаг социал демократическа талань социалис партиһаа һаяхан таһаржа, унитарна социалис парти байгуулаа болоно гэжэ миниин толгойлдог правительство тоолоно гээд М. Румор хэлэһэн байна.

Урдын зүүнэй үзэл баримталдаг центрис правительствын политическэ хараа шэглэлые ба ажал ябулгын программые хүтэлбэри болгон, шэнэ правительство ажал ябуулгаяа эрхилхэ гээд, М. Румор онсолон тэмдэглээ.

Экономикын талаар һанаа зобоохоор хэдэ хэдэн бэрхэтэй, орёо асуудалнууд ороной үмэнэ табигдана гээд Румор мэдэрээ.

Уласхоорондын оршон байдалые шэнжэлхэдээ, тэрэ иигэжэ тэмдэглээ. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал шахардуу байһахаа гадна, бүришье шангадажа. Дундада далайн гүрэн — Италида түбэг татажа магад болоод байна.

Европодохи аюулгүй байдалай асуудалаар зүблөө зарлаха тушаа М. Румор тиимэ тодоор хэлээгүй.

Тиихэтэй хамта, Хойто-атлантическа бүлэглэлдэ өрынтөө кабинедэй үнэн сэхэ байһые тэрэ лаблаа.

ЗАМБУУЛИНАЙ ТАЛААР ООН-ой КОМИТЕДТЭ

ЖЕНЕВЭ. (ТАСС). Замбуулинай талаар ООН-ой комитедэй хэлхеэ холбооной тусхай бүлэгэй сесси эндэ болоод дүүрэбэ. Радио ба телевизионно дамжуулгануудые сэхэ хэхын тулада хэмэл одонуудые хэрэглэхэ асуудалнууд хаража үзэгдөө. Сессиин хүдэлмэри тухай түгэсхэлэй элидхэл замбуулинай талаар ООН-ой комитедтэ, удаань ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сессидэ хүргэгдэхэ юм.

Бухарестдэхи заводто митинг болоо

БУХАРЕСТ. (ТАСС). РКП-гэй X съездын хүдэлмэридэ хабаадажа байһан КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев түрүүтэй КПСС-эй делегаци Бухарестын станогуудай ба агрегадуудай заводто — Румыниин ниислэлэй томо предприятинуудай нэгэндэ хүрөө. Хүдэлмэрилэгшэд, инженер, техникүүд совет айлшадые халуунаар угтаа.

Предприятиин цехүүдэй нэгэндэ митинг боложо, заводой коллективэй түлөөлэгшэд КПСС-эй делегациие амаршалаа.

К. Ф. Катушев митинг дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

…УН БЕРЛИН. Бунде… «…терьелээ» гэжэ гэмнэгдэ… …ородой бүлэг залуу хү… ФРГ эльгээжэ, зоргоороо …даһан нютагай засагаар… …эргүү буруушаалга эндэ… …ниитэ мэдүүлһэн байна. …уу хүнүүд уголовно мүр… …хабаадуулагдаха болоно …зураг дээрэ: Демонстрант… … Баруун Берлинэй поли… …арсалдаан.

…тэй — ТАСС-ай телефото.

Амаралтын үдэрэй хуудаһан

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

БАРИЛГАША БАСАГАНАЙ БАЯР, ЖАРГАЛ ТУХАЙ БАЛЛАДА

Социалис оронуудай гербдэ
Сохом байлсахал эрхэтэй,
Үндэр аранга крандаа
Үглөөгүүр бүри гаранаби.
Мүнөөнэй һүлдэ гэгдэжэ,
Мүшэтэ үндэрые харбаһан,
Түмэр энэ кранаа
Түргөөр дүүлин дамжанаби.
Булад һуршадал зурыһан
Булайхан үндэр кранайм,
Эгээл оройдонь улаан туг
Эбхэрэн намилзан ниидэнэл
даа.
Шэл һаруул сонхотой
Шэнэхэн хүрин кабинаяа,
Арюун тугайнгаа үнгэтэй
Амиды сэсэгээр шэмэглээб.
Түрүүшын халаанда
ажаллахадамни
Түбиин уужамые
гэрэлтүүлхэеэ,
Гарагша наран хамагһаа урид
Гансал манине амаршалнал.
Халаанай эхилхэһээ тээ урид
Хаража дээрэһээ һуухадаа,
Гэгээн паранай утаһые
Гэээгэтэеэ гүрэлсэхөөр лэ!
Һаруул хүбэн үүлэнһээ
Һарбайжа таһалаад,
заримандаа,
Пүмпэгэрхэн болгоод,
тэрээгээрээ,
Пүүдэрдэхэ дуран хүрэдэг лэ.
Үглөөнэй түрүүшын туяае,
Үлгэжэ абаад хургаараа,
Улаан ягаахан үнгөөрнь
Уралаа будаад үзэдэг һайб!
Аадарай түрүүшын
дуһалнууды,
Альгандаа тодоһон хойномнай,
Хурдан мэргэн уһануудынь
Хуурай газартаа хүрэгшэл даа.
Һаратай, наратай, мүшэдтэй,
Һаруул гэгээн үндэрһөө.
Хамаг гэрнүүдэй оройһоо
Хаража һуухада аятай даа.
Хараасгайн ниидэдэг оршонһоо
Хаража доошоо һуухадамни
Хөөрхэн жаахан машинанууд
Хөөрсэг табин гүйлдэдэг.
«Хүүгэдэй нааданхай
самосвалнууд».
Кузов дүүрэн раствороо,
«Халбагада удхама ашаагаа»
Хаяжа гэдэргэнь буулганад лэ!
Гулабхаагай дүүлимэ үндэрһөө
Гудамжын байдал шэртэхэдэм,
Куклын зэргэхэн хүнүүдэй
Хүлгэхэ гээшэнь гайхалтайл.
Хулганаанһаа жаахан
нохойнуудай
Хусахань огто дуулданагүй,
Сохын зэргэхэн минсгэйнүүд.
Солбоноор гүйлдөөд арилшана.
Барнгдажа байһан байшангай
Баггүй үндэр ханые,
Догоодожо абаад, бэлэхэнээр,
Долоодохи дабхарта гарганаби.
Сохомоор мүнхэ жаргажа,
Совет айлай түбхинэхэ,
Шэнэ байрын таһалгануудые
Шэдитэ кранаар хабсарнаби.
Аранга үндэр кранаараа
Ажалайнгаа илалта
түйлахадамни
Алдар солото поэдүүд
Аялга шүлэгтөө магтанал даа.
Асари түмэр кран дээр
Ажалладаг бидэнэй дээхэнүүр,
Гансал космонавт, летчигууд,
Габьяа харуулан дэгдэдэг лэ.
Ашата багша Ленинэй
Арюун ордендо хүртэнэб, —
гэээд.
Эльгэ зүрхэнэй зүгнэлөөр
Эрхим зүүдээ хараалби!
Социалис оронуудай гербдэ
Сохом байлсахаар крандаа.
Үглөөгүүр бүри гаража,
Үндэр ажалдаа жагсаналби!

МАНАЙ АЙЛШАН

Хальмаг поэт Михаил Хонинов Совет ороной суутай хүн юм. Тэрээн тухай газетэнүүд дээрэ хэдэн олон статьянууд гараа. Тэрэнэй ажаябадал, байдал хэдэн ном соо домоглогдоо. Гадна энэ жэлдэ «Беларусьфильм» гэжэ киностудида «Хара Миша» гэһэн документальна кинокартина гараа бшуу. Юундэ «Хара Миша» болобоб гэхэдэ, энэ нүхэрнай Эхэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ фронтын арада партизан командир ябаһан. Тингээд хэдэн жэлэй турша соо дайлалдаа, олон зуун немец фашистнуудые хюдалсаһан, орёо хүндэ ябуулга хэһэн, олон эшелоннуудые хүмэрюулһэн. Эрэлхэгээр дайлалдаһанай түлөө олон орден, медальнуудаар шагнагдаа. Михаил Хонинов дайнай һүүлээр зохёолнуудые бэшэжэ, республикынгаа газетэ, журналнуудта хэблүүлһэн. Прозоор, шүлэгөөр, зүжэгөөршье бэшэһэн найруулгануудынь олоной дурые буляагаа. Уран зохёолшо шүлэгүүдэй хэдэн номуудые гаргуулһан юм. Энэ жэлдэ литературна дээдэ курсануудые дүүргэһэн байна.

Михаил Хониновай хэдэн шүлэгүүдые уншагшадайнгаа анхаралда табинамди.

Михаил ХОНИНОВ

ВОЛГО МҮРЭНЭЙ ЭРЬЕДЭ

Волго мүрэнэй эрьедэ байдаг
Бидэнэр, хальмагууд,
дууланабди,
Оршолонто үеын үедэ
мүнхэрһэн
Ленинэй нэрые дурданабди.
Жэлнүүд һубарни үнгэржэл
байна,
Ленинэй һургаал мандана.
Алтан шара наранһаа гэрэлтэй
Арад зонине жаргуулна.
Хүдэлмэришэ хүнүүд хүндэ
ехэтэй
Кремлиин үргөөдэ хүрэнэ,
Эсэгэ Ленинэй эрдэм
һургаалые
Эрхимээр шудалан үзэнэ.
Волго мүрэнэй эрье дээрэ
Багша Ленин зогсоно.
Баруун гараа үргэжэ,
Бидэнние коммунизмда
уряална!

АДУУШАНАЙ ДУУН

Хальмаг республикын габьяата зүжэгшэ Гарьяева Валентинада

Агтые унаад,
Адуугаа харанаб.
Ардагаа хүллөөд,
Амаргтаа ошоноб.

Талын үбһэндэ
Түлжүүлэн үсхэнэб.
Табгаиень шүдэрлөөд.
Тогтоожо эдеэлүүлнэб.

Каналай уһанда
Хүлэгүүдээ уһалнаб.
Харгын арюунда
Хазаартаа табинаб.

Һарын толондо
Һаарални хатарна.
Һүрэг адуугаа
Хуряан ябана.

Азаргаар үсхэдэг
Адууемнай харыт!
Ардаг моритой
Адуушанине хүндэлыт!

БАМБА СЭСЭГҮҮД

Маанадта гэрэл дулаа үгэдэг,
Мүнхэ зуладал носон
гэрэлтэдэг,
Мандан гараһан наран тээшэ
Набша намаатнай даллан
байна.
Гэжэ байжа сэсэгүүд
хөөрэлдэн,
Ганхан найган байхадал
гэнэ, —
Гоё һайхан хубсаһаа үмдэһэн
Хүдөө нютагай басагад шэнги.
Гэнтэ тэнгэриин орой бүрхэжэ,
Хаpалган, үһэтэй саг болобо.
Хара үүлэд хайшаашьеб яаран,
Хара һүүдэрээ шэрэн ябанад.
Хагсуу һалхин харатайгаар
эшхэрэн,
Хүтэл, нуга, талаар үлеэнэ.
Хамаг юумые эмдэхэ
һандааха
Гэһэн юумэндэл хүүен
байна.
Байра үгы үүлэдэй дундаһаа
Булай абяатайгаар буудал
бууна.
Сахилгаан ташуураар шанга
гэгшээр
Сагаан оройтой уулые
шабхадана.
Бамба сэсэгүүд тархияа
нэнгэнэ,
Баглаа болон сугларaад,
шэбэнэлдэнэд,
«Одоо энэ аюулһаа холодон,
Ошодог һаа» гэлсэнэ хэбэртэй.
Һалхин улам бүри шангадан,
Һайхан сэсэгүүдые
хинисхүүлхээ һанана.
Сэсэгүүд газарһаа таталдан
торолдоно.
Сасаг намаагаа ганхуулэн
һууна.
Аадар бороо үшөө дэбэрнэ.
Аянга һомон наяран байна.
Үерэй уһан үшөө адхарна.
Үнгын сэсэгүүдые урадхуулжа
ядана.
Үүлэн хүсэ шадалаа бараба,
Үүлэнэй забһараар наран
игааба,
Талын сэсэгүүд шүүдэрээр
миралан,
Толгойгоо үргэн надхан
һалбарна.
Эдээндэл адляар аюулые
Эгээл нэгэтэ дабажа гараа б,
Эдэ сэсэгүүдэй жаахануудшье
һаа.
Эрэлхэг баатар зүрхэтэйдэнь
гайхааб.
«Хаанаһаа, таанад, иимэ ехэ
Хүсэ шадалтай байна
гээшэбта?»
Гэжэ тэдэнһээ мүнөө һуранаб.
Гоёхон һэльбэнүүдыень
эльбэн һуунаб.
«Газарһаа!» — гэжэ тэдэнэр
харюусана,
«Газарһаа хадаа хүсэ
шадалтайбди!»
Газар — эхын нангин һүлдые
Гараараа тэбэрин бажуун
абаһайб.
Улзы һайхан тэдэ сэсэгүүдые
Өөдэнь үргэн бариха бэлэйб,
Улас түмэн зоной зүгһөө
Одон бүхэндэ бэлэглэхэ
бэлэйб!

Цыден-Жап ЖИМБИЕВ,
Хальмаг хэлэнһээ
бариадшалба.

ҺАРА ДЭЭРЭ ХҮНЭЙ ГАРАҺАН ТУША

Замбуулиние шэнжэлхэ медико-биологическа хараа бодолнууд

Элдэб оронууд болон түбинүүдэй хүн зоной анхаралые юһэн үдэрэй турша соо хандуулһан, «Аполлон-11» онгосын ниидэлгэ барагаар дүүрээ. Эрэлхэг зоригто американ гурбан космонавт — Нейл Армстронг, Эдвин Олдрин, Майкл Коллинз — һарын хүрьһэ гэшхэжэ үзэһэн, холын планетые хоёр нюдөөрөө хараһан «Газарай түрүүшын түлөөлэгшэдые Хьюстондохи «һарын лаборатори» угтан абаа. Замбуулиние хүнэй шэнжэлһэн түүхэ бэшэгтэ шэнэ хуудаһан нээгдэбэ.

Хэблэлэй һониной агентствын корреспондент Светлана Винокуровагай асуудалнуудта СССР-эй Наунануудай академиин гэшүүн-корреспондент, замбуулинай медицинэ ба биологи шэнжэлдэг совет элитэ мэргэжэлтэ Олег Газенко харюусаба. Энэмнай СССР-эй Элүүрые хамгаалха министерствын медико-биологическа асуудалнуудые шэнжэлдэг институдые толгойлдог юм.

Замбуулин соо медико-биологическа шэнжэлгэнүүдые саашадаа хэжэ үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэ «Аполлон-11» онгосын ниидэлгэ ямар удха шанартай байхаб?

«Аполлон-11» гэдэг замбуулинай онгосын ниидэлгэ, илангаяа астронавтнууд Нейл Армстронг, Эдвин Олдрин гэгшэдые һарын нюруу дээрэ буулгаһан ушар космонавтикын хүгжэлтэдэхи шухала шата болоо... Энэнь дэлхэй дээрэ анха түрүүн замбуулин хүлар ниидэһэн Юрий Гагаринай, замбуулинай дайдада хамагһаа түрүүлэн бэеэрээ гараһан Алексей Леоновой баатаршалга шэнгеэр хүн түрэлтэнэй түйлалтануудай дунда шухала һуури эзэлхэ байха.

Медицинын талаһаа хаража үзэбэл, жолоодолог онгосоор багашаг сагай туршада хүнэй ниидэхэ ябадал хангаха зорилгонуудые шиидхэлгын дүн гаргажа, һарые хүнэй туһала хэрэглэхэ, һарын нюруу дээрэ удаан саг соо байха научна лабораторинуудые бии болгохо ээлжээтэ асуудал энэ туршалгаар табигдаа.

Медико-биологическа ямар үрэ нүхэсэлнүүд һарын нюруу дээрэ хүнэй байха арга олгоноб?

Замбуулин соо хүнэй ажамидарха, илангаяа дабшаха арга боломжые бодото дээрэнь туршан сэгнэхэ ухаалан зохёогдоһон түхеэрэлгэнүүд, хэрэгсэлнүүдые шалгаха ябадал хангаха байна. Эдэ бүгэдэ хадаа һарые хүнэй шэнжэлгын саашанхи онол аргануудые улам нарижуулхын тула тон шухала болохо.

Һара дээрэ хүнэй удаан саг соо байхаар арга хангаха. Константин Циолковскиин боломжолдог ба бэшэдэг байһан научна станцинууд ба байрануудые һарын нюруу дээрэ эмхидхэхэ зорилготой шэнжэлгэнүүд нилээд урагшатайгаар ябуулагдаха ха гэжэ хэлэмээр.

Газарһаа гадна, Наранай аймагай ямар нэгэн юртэмсэ дээрэ амидаралта материгүүл бии гү гэһэн экзобиологиин шухала асуудал шиидхэхэ туршалга хэээр багахашье арга боломжо эрдэмтэд-биологуудта һара олгохо гээд тухайлагдана.

Һарада хүнэй хүрэһэнэй үшөө нэгэ үрэ хойшолон гаража магад гээд хэлэмээр. Энэнь ондоо тээхи амидаралта зарим зүйлнүүдээр манай дэлхэйдэ асарагдажа болохо биологическа аюулай бии байһантайнь холбоотой.

Американ космонавтнуудай удаан саг соо карантинда байлгань ямар ушартайб, энэ хугасаа соо медицинскэ ямар шэнжэлгэнүүд хэгдэхээр хараалагданаб?

Теориин талаарнь абабал, ондоо планетэнүүдтэхи амидаралта зүйлнүүдээр дэлхэйе бузарлажа болохо аюулай бии байһан хадань «Аполлон-11» онгосын экипаж, һара дээрэһээ асарагдаһан түхеэрэлгэнүүдые карантинда байлгаха гэһэниинь болгоомжолхы зүйтэй хэмжээн болоно.

Космонавтын мүнөө үеын хүгжэлтые хараада абабал, һара дээрэ ошоод байһан хүниие удаан саг соо кислородоор, эдеэ хоолоор хангажа шадагдаха гү? Танай һанахада, ямар тиимэ техническэ арга бии гээшэб? Оршон тойронхиие шэнжэлхэ түсхай ёһо гүрим үнэндөө ямар байха ёһотойб?

Мүнөө сагай техническэ арга боломжо хараадаа абабал, шухала хэмжээтэй кислородой, эдеэ хоолой нөөсэ хангаһанай үндэһөөр, һара дээрэ хүн удаан байжа болохо гээд һананаб.

Дүй дүршэлһөө харахада, автоматаар хүдэлгэгдэдэг аппаратуудай туһаламжаар ашаа тэндэ абаашаха арга боломжо бии байна. Эдеэ хоолой нөөсэ гулидхабал, нилээд үнэтэйшье һаа, зорилгоёо шиидхэхэ бодото арга олгохо. Гэхэтэй хамта хүнүүдтэ шухала продуктнуудые — кислород, уһан гэхэ мэтые — дам буйлуулһанай үндэһөөр амидарал хангаха оньһон түхеэрэлгэнүүдые һара дээрэ абаашажа хэрэглэхэ арга боломжо яһала бии байха. Тиимэрхүү оньһон түхеэрэлгэнүүд замбуулинай аппарадуул дээрэ мүнөө хэрэглэгдэлэг, бүри нарижуулагдажа байдаг.

Хэдэ хэдэн оронуудай мэргэжэлтэдэй дүй дүршэл, тэрэ тоодо Советскэ Союз дотор жэлэй туршада һаяхан хэгдэһэн туршалганууд амидарал удаан хангахаар оньһон түхеэрэлгэнүүдые ухаалан зохёожо болохо байһан ушараар элирхэйлэгдэнэ. Энэ орёо асуудал шиидхэхэдэ тохёолдодог научна, техническэ бэрхэшээлнүүдые дурдаһанай үлүү ха. Наһа бараһан академик Норайр Сисакян энээниие «мүнөө үеын естествознаниин гол зүйл» гээд дэмы нэрлээгүй байха. Гэхэтэй хамта энэ асуудалаар хэгдэһэн түйлалтанууд космонавтикые баяжуулхаһаа гадна, мүн газар дэлхэй дээрэхи шухала асуудалнуудые шиидхэлтэдэ туһалха байха.

Медико-биологическа талаарнь абабал, саашадаа хүнүүдые һара **дээрэ нютагжуулха арга бии гү?**

Һара дээрэ хүнэй удаан байха гү, али тэндэ нютагжаха арга боломжые маргамаар болгоһон медицинскэ гү, али [...] ямар нэгэн горитой [...] бии байха гэжэ һана[...] дээрэ астронавтнуу[...] тэндэ сүүдхэ шахуу [...] ушар тиимэ арга бол[...] байһые гэршэлнэ. Һа[...] нэй аяншалха арга н[...] буулин соогуур удаан [...] ломжоһоо үлүү аятай, [...] тай байха гээд тухай[...]

Һарые хүн түрэлтэн[...] һада хэрэглэхэ бүхы [...] нууд тушаа хэлэхэ [...] на, гэбэшье һара [...] лабораторинуудые [...] тон шухала байхань [...] Доктор Ф. Малинай [...] ро үнгэргэгдэһэн, Ула[...] астронавтикын академ[...] лаборатори» гэһэн хэ[...] ралдаанай шухала [...] сагдагша бодомжын [...] та болоно. Болгарин[...] Союзай, Холбоото [...] Франциин ба бусад [...] дэмтэдэй энэ асууда[...] тодорхой шэнжэлэлгэ[...] дээрэ хүнэй удаан ба[...] шэнжэлгын үргэн ех[...] программа бэелүүлхэ [...] байһые гэршэлээ.

Һара дээрэ хүнэй [...] шын алхамууд — һарые [...] тэнэй шэнжэлэн ашаг[...] болоно. Энэ талаар [...] һэн арга боломжону[...] адли замбуулин юртэ[...] захагүй шэнгеэр һанаг[...]

СПОРТ

МАНАЙ ЭДИРШҮҮЛЭЙ ИЛАЛТА

Хориин аймагай эдир футболистнуудай „Үдэ" команда Алас-Дурна зүгэй зоной чемпион

ВЛКСМ-эй ЦК-гай болон «Пионерская правда» газетын үүсхэлээр байгуулагдаһан «Арһан бүмбэгэ» гэжэ клубай шанда хүртэхын түлөө эдир футболистнуудай бүхэсоюзна мүрысөөн жэл бүри үнгэрэгдэдэг болонхой. Эдиршүүлэй энэ мүрысөөндэ оронойлмнай городуудай гэр байрын хашаа, гудамжануудай хэдэн арбаад мянган команданууд хабаадалсадаг заншалтай. Эдэнэй мүрысөөе «Арһан бүмбэгэ» клубай түбэй штаб эмхидхэн ударидадаг. Нютаг, районуудта — «Арһан бүмбэгэ» клубай соведүүдэй комсомолой комитедүүдэй хүтэлбэри доро, спортын, профсоюзуудай эмхинүүдтэй харилсан ябуулдаг байна.

Республикымнай Хориин аймагай Хори тосхоной эдир футболистнуудай «Үдэ» команда Улаан-Үдын железнодорожно районой эдир футболистнуудай командатай байгша оной июль һарада наадахадаа илажа, Алас-Дурна зүгэй зоной мүрысөөндэ хабаадаха эрхэ олоһон юм.

Владивосток хотодо июлиин 25-һаа августын 3 хүрэтэр болоһон эдир футболистнуудай Алас-Дурнадахи зоной мүрысөөндэ энэ зүгэй хизаар, область, республиканууда 9 команда наадаба. Эдэ командануудые сум илаһан Хориин «Үдэ» команда Алас-Дурнын чемпион гэһэн алдар солодо хүртэһэн байна.

Владивосток хотын эгээл бэрхэ — «Динамо» командатай (өөһэдынь талмай дээрэ) «Үдэ» командынхидай наадажа эхилхэдэнь, түс хотын футболдо дуратайшуул тон олоороо сугларaа. Нютагайхидай өөрынгөө командын али нэгэн амжалтые халуунаар дэмжэн, хашха хүүгэй табилдаһаар байбашье, манай «үдынхид» мүхөөгөө абтаагүй, шадамгай бэрхээр наадажа, илажа гараа. Удаадахи үдэрнүүдтэнь баһал нилээд хүшэтэй Хабаровскын, Благовещенскын, Шэтын болон бусад командануудые диилээ.

Эдиршүүлэй зоной энэ мүрысөөндэ зорюута Москваһаа ерэһэн СССР-эй спортын габьяата мастер Виктор Понедельник хориинхидой наадые үндэрөөр сэгнэжэ, магтаһан байна. Мүн эдэ үхибүүдэй үсэд шанга мүрысөө эхиннээнь идаг хүрэтэр хараһан нэгэ хүн иигэжэ хөөрөө: «Би яхаршье бэрхэ командануудай футбол наадахые оло дахин хараа б. «Сэлэнгэ», «Луч» командануудай тэмсэхые үзөө һэм. Харин эдэ эдир футболистнуудай наадан намайе баясуулаа. Илангаяа Буряадай республикын хүдөөгэй үхибүүдэй шадамар бэрхээр, гоёор наадахые хаража урмашааб».

Хориин эдиршүүлэй илалта хадаа манай республикын залуу спортсменүүдые бүри үндэр амжалта тээшэ уряална. «Үдэ» командын илалтада тэдэнэй тренер Андрей Жамьяндабаевай, командын капитан Саша Намжиловой оруулһан хубитань ехэ.

Алас-Дурна зүгэй зоной мүрысөөндэ илаһан «Үдэ» командада «Арһан бүмбэгын» түб клубай диплом, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, «Пионерская правда» газетын шангууд, дурасхаалай тэмдэгүүд барюулагдаба. Комсомолой Приморийн крайкомой секретарь Виктор Примак Буряадай эдир футболистнуудые илалтаарнь амаршалаад, саашадаа мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлжэ, илаха хүсэл зоригоо бадаруулан, мүнөө Свердловскдо болохоёо байгаа СССР-эй эдир футболистнуудай мүрысөөндэ амжалтатай наадахыень хүсэн юрөөбэ. Эдиршүүлэй энэ мүрысөө харагшадай шан — «мэшээгээр дүүрэн конфетэ» «үдынхидтэ» барюулхадань, нэрьемэ альга ташалган ущам стадиониие дорьбоожо байгаа.

Манай эдир футболистнууд СССР-эй спортын габьяата мастер Виктор Понедельнигтэй хамта фото-зурагаа буулгуулаа. Далайн-Сэрэгэй Флодой һайндэртэ хабаадалсан, Номгон далайн-флодой корабльнуудай жагсаал, наада хаража һонирхоһон байна.

Хориимнай эдир футболистнууд һаяар Свердловск хотодо үнгэрэгдэхэ СССР-эй түрүү һууриин түлөө ехэ мүрысөөндэ наадахаяа ошохонь. Тэндэ РСФСР-эй долоон зоной, союзна республикануудай, Москвагай, Ленинградай эдир футболистнууд түрүү һуури буляалдаха болоно. Нютагайхидтаа амжалта, илалта хүсэе.

В. БОСХОЛОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой таһагые даагша.

СТУДЕНТНҮҮД БАРИНА

Мэнэ һаяхана Галуута-Нуурай баруун эрьедэ үдэрэй туршада «город» бии болошоо. Томо брезент палатканууд үйлсэ зүбшэн зурылдана. «Городой» тэг дунда тэб тэбхэр талмай баригданхай. Талмайн зүүн буланда бодхоогдоһон үндэр баханын оройдохи Улаан тугай далбаха харагдана. Үдэрөөр бодоһон городто ажаһуугшад Улаан-Үдын Зүүн Сибириин технологическа институдай студентнэр мүн.

«Транспорт-69» отряд технологическа факультедэй 73 студентһээ бүридэнэ. Тэдэнэр үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ нэгэдэхи курс дүүргэһэн хадаа ажалай гурбадахи семестртэ түрүүшынхеэ хабааданад. Ажалайнь семестр амжалтатайгаар эхилээ. Жэшээлхэдэ, отрядай командир Николай Бельский иигэжэ хэлэнэ:

— Бидэнэр эндэ июлиин арбан табанда ерээбди. Түрүүшын үдэрһөө эхилжэ түмэр зам дээрэ ажалланабди. Хүдэлмэринмай хүндэшэг, теэд бэрхэшээлһээ айһан хүн байхагүй. Хорёод сүүдхэ соо ажаллаха зуураа, мүнгэн шанда хүртэжэ үрдеэбди.

..Үүр сайжа, үглөөнэй һүлэмхи толондо Галуута-Нуурай нюруу мүнгөөр хашарһатана. Нуур тээһээ аятай зохидоор һэбшээлнэ. Уданшьегүй брезент гэрнүүдтэй «город» нойрһоо һэрижэ, оршон тойрон шууяа пэрьеэтэй болошоно. Отрядай комиссар Анатолий Бондарчук дүрбэн бригадынгаа эрхилэгшэдтэ «сэрэгээ» жагсаалда зогсоохо, тугаа үргэхэ гэһэн захиралта үгэнэ. Нуурай эрье, «город» дээгүүр горнын абьяастай абяан зэдэлнэ.

— Виктор Басацкий...
— Биб!
— Даша-Нима Цыренжапов...
— Биб!
— Мүнөөдэр танай бригаданууд шпалануудай дундуур хайр шулуу обоолхоёо ошохо.
— Владимир Лисенков...
— Биб!
— Рельсэнүүдые заһахат...

Геннадий Гомзяновай толгойлдог бригада мүн үдэрэйнгөө даабари абана. Иигэжэ ажалай үдэр эхилбэ.

Үдэшэ отрядай командир комиссар хоёр бригадирнуудтайгаа хамта үнгэрһэн үдэрэй дүнгүүдые гаргана. Дутуу дундануудай, алдуунуудай ушараа хада тэдэнэй үсэдхэхэ талаар дары хэмжээнүүдые абана. Дүнгүүдэй гаргагдахатай хамта отрядай ханын газетын редколлеги «Лайшалхы хуудаһа» бэлдэнэ. Түб талмайн нэгэ захада, соносхолнуудай самбарай хажууда, хүнүүд олон. Тэдэнэр «Дайшалхы хуудаһанай» үлгэгдэхые хүлеэнэ.

Залуу барилгашад сүлөөтэй сагаа зохидоор үнгэргэжэ шадана: дүтын һууринуудта ошожо, концерт табина, лекци уншана. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр һаяхана 196-хи барилга-хабсаргалгын поездын хүдэлмэришэдтэ айлшалжа, һонирхолтой концерт харуулаа.

«Транспорт-69» отрядай нютагжаһан газарһаа холо бэшэ, хоёр-гурбан модоной зайда Эрхүүгэй авиационно техникумэй студентнэрэй «Данко-69» гэжэ отряд байрлана. Хоёр хүршэ городой студентнэрэй барилгын отрядай гэшүүд уулзалгынгаа түрүүшын үдэрһөө эхилжэ нүхэсэнэ. Тэдэнэр сүлөөтэй сагтаа оэе бэедээ ябалсана, волейболоор, футболоор ба баскетболоор хани ёһоной уулзалгануудые үнгэргэнэ.

...Галуута-Нуурай баруун эрьеэр, шулуу нүүрһэнэй Холбоолжоной шахта тээшэ түмэр замай утаһан зурына. Удангүй энэ шэнэ харгыгаар ашаанай поезднууд ябадаг болохо. Студентнэрэй бариһан харгыгаар.

К. ИЛЬИН.

ГАБЬЯАГАЙ МЕДАЛЯАР ШАГНАГДАБА

Хурамхаанай совхозой хүдэлмэришэд — Владимир Ширеторович, Нина Батуевна Будаевтан гэртээ гурбан бага хүүгэдээ: 5 наһатай Пурбо, хоёртойхон Дарима, түрэһөөр арбан һаратай Очир гэгшэдээ орхёод, Тэхэ гэжэ хүршэ тосхондо ажалдаа ябаһан байгаа.

Харууһагүй үлэһэн үхибүүд зуруулаар наадажа байтараа, гэр соогоо гал табижархёо. Гэрынь дотор талаһаа шатажа, тэндэ хаалтатай байһан хүүгэдтэ һүрэ аюул тохёолдобо. Улаан дүлэ соробхилон, утаа униар башхажа байһан аюулта түймэрые ойроног байһан хонишон Михаил Гармаевич Шадапов хамагһаа түрүүн хаража, үхибүүдые аюулһаа аршалха гэжэ оролдобо. Теэд гэртэ орохын аргагүй байбашье һаань, нүхэр Шадапов амиа бэеэ хайрлангүй галай дүлэн соогуур гурбан удаа гэртэнь орожо, тэдэ хүүгэдые үхэлэй аюулһаа аршалан абарһан байна. Тиигээд удаа тээнь галай аюулые һүнөөхын тула яаралтай хэмжээ абажа шадаа бэлэй.

Хурамхаанай совхозой хонишон Михаил Гармаевич Шадаповай энэ эрэлхэг зоримгой үйлэ хэрэгые үндэрөөр сэгнэн, РСФСР-эй Верховно Соведай Президиумэй Указаар «Түймэр сараха үедэ шэн габьяа гаргаһанай түлөө» гэһэн медаляар шагнаба.

П. КАЗАРИНОВ.

М. Хангаловай нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлэлгын Буряадай музейдэ шэнэ һонин экспонадууд орожол байдаг. Мүн музейн архив соо эртэ урда сагай бүтээлнүүд, уран дархашуулай хэһэн һнилүүрнүүд олдодог.

Һаяхан энэ музейн научна хүдэлмэрилэгшэ Семен Тулгеевич Баиров нэгэ һонин һнилүүр олоо. Энэ һнилүүр хадаа мэдээжэ этнографай бэлэг.

Энэ һнилүүрэй түүхэ намтарые, ямар үе сагта бүтээгдэһые элирүүлхын тула ехэхэн оролдолго хэрэгтэй бшуу. Тиимэһээ Семен Баиров һнилүүрэй түүхые шэнжэлэн үзэжэ, хаана, ямар яһатанай түлөөлэгшын бүтээһэн һнилүүр бэ гэжэ тайлбарилхын тула шэнжэлэлгын ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Хэдэн эрдэмтэдэй хэлэһэнэй ёһоор, һнилүүр 17-дохи зуун жэлдэ бүтээгдэһэн һуурагтай болоно. Зүгөөр энэнь хүсэд элирээдүй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Музейн научна хүдэлмэрилэгшэ С. Баиров. 2. Һаяхан олдоһон һнилүүр.

О. МАКСИМОВАЙ фото.

Редактор Ц. Ц. ЦИБ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора-[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ред[...] 82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря-[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства-[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышлен[...] строительства—61-35, советского строительства и быта-[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67[...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, [...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при[...] те Министров БурАССР.

Н-02695. Зак. №[...]